

Proti nástrahám Zlého

Modlitba je najsilnejšia
zbraň proti diablu, ktorý sa veľmi usiluje
rozdeliť Cirkev

str. 6

Obetný baránok

Boj o povest' pápeža
ct. Pia XII. je jedným z najvýznamnejších bojov kultúrnej vojny

str. 8

Poetka z Karmelu

Život sv. Terézie z Lisieux bol spevom lásky, ktorý sa premietol aj do jej poézie

str. 14

Je to moja Cirkev!

V minulom čísle VOXu sme uverejnili článok *Čo zaujíma New York Times*. Ide o list saleziánskeho misionára v Angole dona Laserteho, ktorý ešte v roku 2010 adresoval novinám *New York Times*? Americký denník list odignoroval, no list si časom vďaka sociálnym sieťam našiel svojich čitateľov, ba čo viac – stal sa doslova hitom. Po jeho uverejnení vo VOXe, tiež vyvolal značnú odozvu. Zaujala ma najmä reakcia, podľa ktorej „sa zámerne hráte s emóciami ľudí“, a tak vraj už VOX nemusí byť „objektívny“.

A sme doma! Quod licet Iovi, non licet bovi. Čo je dovolené hlavnoprúdovému médiu, nie je dovolené katolíckemu periodiku. Plút na Cirkev je bezemočné, jej obhajoba je vyvolávanie emócií. Krvé obvinenie troch slovenských františkánov bolo vlastne indiferentné, ospravedlnenie a ich očistenie by asi vyvolalo emócie, nuž tak sa nekonalo. To, čo povedia havranovci a kocúrovci je služba verejnosti, ale reakcie napadnutých sú výroky bigotných, či priam fanatikov.

Nevyvoláť emócie je signál, že v našom kresťanstve nie je všetko v poriadku. Reakcie Ježišovho okolia na jeho skutky a slová sú toho dôkazom. Od žasnutia nad jeho učením (*Mt 7, 28*) cez šomranie (*Jn 6, 43*) a hádky (*Jn 6, 52*), či dokonca pohoršenie učeníkov (*Jn 6, 60n*), až po trhanie si rúcha (*Mt 26, 65*) či srdcervúci pláč (*Mt 26, 75*) sú prejavom emócií, neraz dokonca tých najsilnejších. Ježiš a jeho učenie nás totiž nemôže nechať chladných, indiferentných. Ved' sám Ježiš povedal: „Myslite si, že som prišiel darovať pokoj zemi?“ (*Lk 12, 51*).

Útoky proti Cirkvi či jej učeniu sú plné emócií, aj keď mnohé z nich sa tvária, že sú objektívne a nad vecou. Napokon,

Lod' viery (cca 17. stor.)

možno niektoré aj také sú. Bolo by však zle, keby nevyvolali emócie. Lebo Cirkev, to nie je len pápež, kardináli, biskupi, kňazi, rehoľníci a rehoľníčky. Cirkev sú aj moji starkí, rodičia, moja manželka i moje deti. Cirkev – to som aj ja. Ja so svojimi talentami a čnosťami, ale aj so slabosťami, hriechmi, zlyhaniami a zradami. Môžete na ňu útočiť, opľúvať, haniť či vysmievať sa jej, môžete ju označovať za spiatočníkku, predajnú či pokrytieckú... Koniec-koncov – to všetko tu už bolo. „Stali sme sa akoby smeťami svedca, vyvrheli mi pre všetkých až doteraz,“ píše sv. Pavol (*1 Kor 4, 13*).

Je to však moja Cirkev a ja som jej, hoci aj nehodný, člen! A nehanbím sa za to, dokonca ani v časoch zlyhania jej niektorých členov. Napokon – nepatríme aj ja medzi nich? No spolu so svojím veľkým

menovcom hovoríme: „Mne naozaj málo záleží na tom, či ma súdite vy alebo iný ľudský súd... Pán je môj sudca“ (*1 Kor 4, 3 – 4*).

Spisovateľ Bruce Marshall hovorí, že „Cirkev, Dcéra kráľovská, je plná slávy a je samá nádhera, lebo bremeno, ktoré nesie, zahojí všetky jej nedostatky“. Aj preto je Georges Bernanos presvedčený, že „poslaním Cirkvi je, aby pre nás objavila prameň stratených radostí“.

A práve to je aj poslanie časopisu VOX – pomôcť objavovať „prameň stratených radostí“. Je to totiž najújasnejšie dobrodružstvo, pretože nás naň pozýva samotný Boh. Preto keď niekto na Cirkev, na „Dcéru kráľovskú“ útočí, neviem sa zdržať emócií, a už vôbec nie mlčať.

A tak nemlčím.

PAVOL PRIKRYL

fórum života

www.sviecka.forumzivota.sk

2. NOVEMBER

SVIEČKA ZA NENARODENÉ DETI

Spomeňme si v týchto dňoch na zomrelé nenašlorené deti a zapálme svetlo nádeje pre našu spoločnosť.

S vašou pomocou dokážeme viac.

Projekty a aktivity zamerané na advokáciu, prevenciu a konkrétnu pomoc v oblasti ochrany života od počatia po prirodzenú smrť môžete podporiť v rámci verejnej zbierky schválenej MV SR:

- kúpou sklenenej alebo plastovej sviečky s logom kampane
- SMS správou v hodnote 2 € s textom **DMS SVIECKA** na číslo **877**
- príspevkom na účet **SK25 0900 0000 0050 3335 7295**

TLAČOVÁ KANCELÁRIA
KONFERENCIE BISKUPOV SLOVENSKA

Moja Komunita
SPAJAME KREŠTANOV NA MERE

KONZERVATÍVNY DENNÍK POSTOJ

Martindom
Sponzoruje pre Dňom sv. Martina

Združenie katolíckych škôl Slovenska

ZKSM

zastolom.sk

VARÍNSKA – TLAČIAREN –

Slovo+

eRKO

LUX TELEVÍZIA

NAŠA ŽILINSKÁ DIECÉZA

Slovč

Vyveska.sk

DOMKA

MIRIAM

LCH LIVE!

VOX

rádio Dumon

Umenie malých krokov

Neprosím o zázrak, Pane, ale o silu pre všedný život.

Nauč ma umeniu malých krokov.

Sprav ma vynaliezavým a vynachádzavým, sprav ma sebaistým v správny čas. Obdar ma jemnocitom, aby som dokázal odlišiť prvoradé od druhoradého. Prosím o silu disciplíny a miery, aby som len tak neprekízol životom a svoje dni si rozumne rozdelil. Aby som neprespal záblesky svetla života, a aby som si aspoň tu a tam našiel čas na umelecký zážitok.

Umožni mi utvrdiť sa v tom, že snívať o minulosti či budúcnosti mi neprospevia. Pomôž mi čo najlepšie zvládnuť to, čo je najbližšie, pomôž mi pokladat' práve prežívanú hodinu za najdôležitejšiu.

Ochrán ma pred naivnou vierou, že v živote musí ísť všetko hladko. Daruj mi triezve poznanie, že ľažkosti, porážky, neúspechy sklamania sú súčasťou života, že vďaka nim rastieme a dozrievame.

Pripomínaj mi, že rozum sa často stavia proti srdcu. Pošli mi v pravej chvíli niekoho, kto má odvahu povedať mi pravdu s láskou.

Chlieb náš každodenný daj mi pre telo i dušu. Prosím ňa o prejav tvojej lásky, priateľské echo a aspoň tu a tam náznak, že som užitočný.

Viem, že veľa problémov sa rieši nekonaním; daj, aby som dokázal čakať.

Nech vždy nechám teba i ostatných dohovoriť. To najdôležitejšie si človek nehovorí sám; býva mu povedané.

Ty vieš, ako veľmi potrebujeme priateľstvo. Daj, aby som dorástol na túto najkrajšiu, najťažšiu, najriskantnejšiu a najnežnejšiu vec života. Vnukni mi pravú chvíľu a pravé miesto, kde môžem zanechať balíček dobra – slovami či bez slov.

Chráň ma pred strachom, že by som mohol premárniť svoj život.

Nedaj mi to, čo si želám, ale to, čo potrebujem.

Nauč ma umeniu malých krokov!

(Modlitba Antoina de Saint-Exupéry)

Biskupská synoda má radíť pápežovi pri jeho úlohe viest' univerzálnu Cirkvę

Dielňa jednoty

Vo Vatikáne je v plnom prúde 15. riadne generálne zhromaždenie Biskupskej synody. Čo to však vlastne Biskupská synoda je, kedy a prečo vznikla?

Slovo *synoda* pochádza z gréckej a dá sa preložiť ako *schôdza či stretnutie*. Podľa viacerých teológov a historikov biskupská synoda je výrazom znovaobjavenej biskupskej kolegiality v Katolíckej cirkvi a svojimi radami a pripomienkami má pápežovi pomáhať počas zasadania pri spravovaní Cirkvi.

Sväty Ján Pavol II. si veľmi vážil synodu biskupov, seba samého nazýval „*synodálnym pápežom*“ a synodu označoval za „*dielňu jednoty*“ (*laboratorio di comunione*), pretože stretnutie biskupov so svojím Najvyšším Veľkňazom, aby sa spoločne rozprávali a vymieňali si skúsenosti pri spoločnom hľadaní riešení v otázkach pastorácie považoval za „*mimoriadne plodný obraz a veľmi platný nástroj biskupskej kolegiality*“.

KOLEGIÁLNA SPÄTOSŤ

Myšlienku o založení Biskupskej synody spomenul ako prvý ešte v roku 1959 Mons. Silvio Oddi, vtedajší apoštolský nuncius v Zjednotenej arabskej republike (zjednotený Egypt a Sýria, v súčasnosti už neexistuje – pozn. red.). Prišiel s návrhom, aby sa zriadil tzv. konzultačný poradný orgán s predstaviteľmi celej Cirkvi.

Ešte pred otvorením II. vatikánskeho koncilu (1962 – 1965) začali čoraz časťej a hlasnejšie zaznievať myšlienky

o kolegialite biskupov a úvahy o jej inštitucionálnom zakotvení v rámci celosvetovej Cirkvi. Niektorí biskupi mali skúsenosť s biskupskými národnými či regionálnymi konferenciami.

Zrejme najväčší vplyv na vznik synody mala skúsenosť biskupov počas II. vatikánskeho koncilu, kde mali možnosť zažiť kolegiálnosť v praxi nielen pri plenárnych zasadnutiach, ale aj počas spoločných porád a seminárov, ktoré na želanie biskupov pripravovali teologickí poradcovia. Na záver koncilu vyjadrili koncile otcovia želanie, aby sa pokračovalo v duchu biskupskej kolegiality. A chceli, aby aj po concile mal pápež pri výkone svojho úradu pastiera univerzálnnej Cirkvi dať najavo svoju spätosť s biskupmi, ktorí sú členmi toho istého biskupského stavu ako rímsky biskup. Uvedomovali si však, že zhromaždenie všetkých katolíckych biskupov sveta, ktorých je v súčasnosti vyše päť tisíc, sa nemôže v celosti ľahko schádzať.

Pápežovi sv. Pavlovi VI. sa myšlienka ohynejšej ustanovizne zapáčila, a tak 14. septembra 1965 vo svojej otváracej reči na začiatku 4. rokovacieho obdobia koncilu oznámil úmysel založiť biskupskú synodu. Už nasledujúci deň, 15. septembra 1965, predložil koncilem otcom motu proprio *Apostolica Sollicitudo*, a tak oficiálne vznikla Biskupská synoda.

OSVEDČENÁ PRAX

Veľmi užitočné cirkevné dokumenty vznikli práve na synodách a majú veľký vplyv na život Cirkvi. Vôbec prvá synoda sa konala v roku 1967 a jej tému bolo zachovanie a posilnenie katolíckej viery. Jedným z jej výsledkov bolo vytvorenie Medzinárodnej teologickej komisie, ako aj príprava revízie Kódexu kanonického práva z roku 1917, ktorý v roku 1983 promulgoval pápež Ján Pavol II.

Už počas prvých troch zasadnutí synody katolíckeho episkopátu v rokoch 1967, 1969 a 1971 sa prerokúvali dôležité otázky a zaznievali návrhy na posilnenie úlohy synody v rámci Katolíckej cirkvi. Jedným z najzaujímavejších návrhov bol, aby predsedovia biskupských konferencií v rámci mimoriadneho zasadnutia synody biskupov volili nového pápeža namiesto voľby kardinálmami, čím by sa mohla väčšmi vyjadriť rola pápeža na čele biskupského zboru.

Narastajúca polarizácia v Cirkvi poznámenala aj rokovania synody. V roku 1974 dokonca nastala situácia, že sa biskupi neboli schopní zhodnúť na záverečnom teste. Materiály zo synody však predložili pápežovi Pavlovi VI., ktorý o rok neskôr vydal apoštolskú exhortáciu o hlásaní evanjelia *Evangelii nuntiandi* (8. 12. 1975). Tento dokument je nielen vysoko cenéný, ale považuje sa za ukážku veľmi dobrej spolupráce synody biskupov a pápeža.

Kedže sa táto prax osvedčila, od synody v roku 1977 vydávajú zhromaždení biskupi iba posolstvo Božiemu ľudu a pápežovi odovzdávajú návrhy (*propositiones*) na ďalšie spracovanie. Takto vznikla napríklad apoštolská exhortácia Jána Pavla II. o úlohách kresťanskej rodiny v súčasnom svete *Familiaris consortio* (22. 11. 1981), ktorá odráža nie len podnety zo synody o rodine v roku 1980, ale aj pápežove teologicke dôrazy. Podobne sa aj pápež František rozhodol pojat' návrhy zo zasadnutia synody biskupov o novej evanjelizácii roku 2012 širšie a po svojom, čoho výsledkom je apoštolská exhortácia o hlásaní evanjelia v súčasnom svete *Evangelii gaudium* (24. 11. 2013).

TRI DRUHY ZASADANIA

Existujú tri rôzne druhy zasadanie Biskupskej synody: riadne, mimoriadne a špeciálne.

Riadne synodálne zhromaždenie sa týkajú dôležitých záležitostí univerzálnej Cirkvi, ktoré vyžadujú pozornosť

>>>

celého episkopátu. Mimoriadne zhromaždenie sa týka otázok, ktoré vyžadujú okamžitú pozornosť pre dobro ceľej Cirkvi. Špeciálne zhromaždenia sa venujú dôležitým otázkam cirkvi v určitom regióne.

HLavný rozdiel medzi riadnym a mimoriadnym zhromaždením je v počte delegátov biskupských konferencií. Na riadnom zhromaždení sa zúčastňujú 1 – 4 zvolení zástupcovia jednotlivých biskupských konferencií podľa ich veľkosti: biskupská konferencia do 25 členov volí jedného delegáta, do 50 dvoch delegátov, do 100 členov troch a konferencia nad 100 členov volí štyroch delegátov.

Na mimoriadnom zhromaždení sa zúčastňujú iba predsedovia alebo podpredsedovia biskupských konferencií t. j. každá biskupská konferencia je zastúpená iba jedným biskupom.

Synody sa konajú väčšinou na jeseň. Pôvodný dvojročný rytmus riadnych zhromaždení sa rozšíril na troj- až štvorročný, dĺžka konania zhromaždenia sa v roku 2005 skrátila zo štyroch týždňov na tri, mimoriadne zasadnutia trvajú dva týždne. Aktuálne je 15. riadne zhromaždenie.

Doteraz boli dve mimoriadne synodálne zhromaždenia. Prvá mimoriadna synoda sa konala v roku 1969 a zaoberala sa vzťahom medzi Svätou stolicou a biskupskými konferenciami. V roku 1985 sa biskupi zišli na druhej mimoriadnej synode pri príležitosti 20. výročia ukončenia II. vatikánskeho koncilu. Okrem toho sa v priebehu rokov uskutočnilo desať zvláštnych synod pre jednotlivé kontinenty a regióny sveta.

NA ČELE BOL AJ SLOVÁK

Medzi zasadnutiami synody biskupov má agendu na starosti Sekretariát synody biskupov, ktorému predsedá Rada sekretariátu synody biskupov. Rada má 15 členov, 12 členov volí synoda biskupov, pričom sa dbá o zastúpenie všetkých kontinentov, a troch menuje pápež. Rada sa schádza dva až tri razy do roka.

Na čele sekretariátu je generálny sekretár, ktorého menuje pápež. Prvým generálnym sekretárom synody bol v rokoch 1967 – 1979 poľský arcibiskup Władysław Rubin. Poľského preláta nahradil na poste Slovák Jozef Tomko. „*V roku 1979 ma pápež Ján Pavol II. menoval za biskupa a generálneho takojníka synody, takže som tieto zhromaždenia organizoval až do menovania za kardinála roku 1985. Na generálne synody som potom už chodil povinne ako hlava misijnnej kongregácie,*“

upresňuje kardinál Tomko. V súčasnosti je vo funkcií generálneho sekretára taliansky kardinál Lorenzo Baldisseri.

NÁSTROJ PRÁCE

Po pápežovom oznamení konania synody a jej témy vypracuje sekretariát synody dokument s témami synody, tzv. *Lineamenta*. Je to dotazník, ktorý sa posle všetkým miestnym cirkvám. Z odpovedí sekretariátu synody potom pripraví pracovný dokument pre biskupskú synodu, tzv. *Instrumentum laboris* (nástroj práce). Sú to témy, ktoré predstavujú podklady pre synodálne porady a na ktorých potom účastníci synody pracujú.

Samotné stretnutie synody sa považuje za jej slávnostnú fázu. Z rozhodnutia pápeža Benedikta XVI. trvá už len tri týždne. Na záver účastníci synody zostavia synodálny dokument, ktorý predstavia pápežovi. Nasleduje fáza uskutočnenia. Pápež zapracuje a pripraví zvyčajne v priebehu jedného roka tzv. posynodálnu apoštolskú exhortáciu, ktorá prináša závery synody a odporúčania pre prax.

Z biskupských synod vyšli mnohé impulzy pre kvalitnejší život Katolíckej cirkvi. Okrem už spomínaných napríklad zo synody roku 1985 vzišiel podnet na vydanie nového *Katechizmu Katolíckej cirkvi* (1992).

ZAMERANÉ NA MLADÝCH

Predstavený spôsob práce dodržiava aj aktuálna „synoda o mladých“. Úvodnú fázu prípravy synody reprezentuje prípravný dokument, ktorý predstavili vo Vatikáne 13. januára 2017. Zároveň sa oznámila aj téma nastávajúcej synody, ktorá znie *Mladí, viera a rozlišovanie povolania*.

Presne o rok, 13. januára 2018, sa pri príležitosti publikovania prípravného dokumentu pápež František obrátil listom na všetkých mladých sveta. Dňa 19. marca 2018 sa v Ríme konalo predsynodné stretnutie mladých ľudí z celého sveta. Medzi 300 účastníkmi bolo zastúpené aj Slovensko, a to Viktória Žolnová, ktorá sa v rámci Prešovskej gréckokatolíckej archieparchie už desať rokov venuje dobrovoľníctvu. V rámci šestdňového intenzívneho programu sa zapojila do anglicky hovoriacej skupiny.

Dňa 14. júna 2018 sa v rámci prípravy na synodu spustila oficiálna internetová stránka; jej súčasťou bol aj dotazník pre mladých.

Významný deň bol 20. jún 2018, keď vo Vatikáne zverejnili pracovný dokument *Instrumentum laboris*. Rozdelený je do troch časťí:

1. Rozpoznať: Cirkev načúva realite;
2. Interpretovať: Viera a rozlišovanie povolania;
3. Vybrať si: Cesty pastoračnej a misionárskej konverzie.

Prvá časť je analýzou súčasnej situácie, v ktorej sa mladí nachádzajú, ide o pohľad zoči-voči realite súčasného života. Druhá časť zdôrazňuje, že mladlosť je požehnanie, ktoré charakterizuje fyzická energia, pevnosť ducha a odvaha riskovať, ale aj neistota, strach a obava zo zlyhania. V tejto časti sa veľký priestor venuje aj téme povolania.

V tretej časti sa zdôrazňuje úsilie žiť vieri a povolanie vo všednosti dňa. Najmä mladí sú citliví na témy ako ľudská sloboda, spravodlivosť, mier, ekológia, a tak je potrebné vnímať ich citlivosť, osloviť ich a dať im priestor.

*Spracovala A. T
(Snímky: CNS, TK KBS).*

Modlitba je najsilnejšia zbraň proti diabolu, ktorý sa veľmi usiluje rozdeliť Cirkev

Proti nástrahám zlého

Pápež František požiadal všetkých veriacich, aby sa v október modlili nielen ruženec, ale aby aj pripojili najstaršiu mariánsku modlitbu *Pod tvoju ochranu* a modlitbu „exorcizmu“ k archanjelovi Michalovi.

Veľkí svätci všetkých kresťanských tradícii radili vo chvíľach duchovných turbulencií hľadať ochranu pod ochranným pláštom Panny Márie, Božej Matky, vyslovujúc vzývanie „*Sub tuum praesidium*“ (*Pod tvoju ochranu*). Modlitba je totiž najsilnejšia zbraň proti diabolu, ktorý sa v súčasnosti veľmi usiluje rozdeliť kresťanské spoločenstvo, a preto pápež vyzýva aj k modlitbe k sv. Michalovi archanjelovi pred nástrahami diabla.

DIELO LEVA XIII.

Modlitbu k sv. Michalovi archanjelovi napísal za dramatických okolností v 19. storočí pápež Lev XIII., ktorý bol takzvané i doslova „vatikánskym väzňom“. Vtedy slobodomurárske lóže všetkých krajín jasali nad tým, že Rím a Taliansko sú ich kolónie. Petrov nástupca však veľmi úpenlivo prosil archanjela Michala, aby bránil Cirkev aj civilizáciu, čo z nej vzišla.

Dňa 13. októbra 1884, niekoľko mesiacov po spísaní encykliky *Humanum Genus* (20. 4. 1884), ktorá odsudzuje slobodomurárstvo, mal Lev XIII. pozoruhodné videnie diabolického útoku proti Cirkvi. Videl, ako odporný diabol búral Chrám svätého Petra, symbol Cirkvi. Na pápežov výkrik Boh poslal archanjela Michala, ktorý diabla zahnal. Lev XIII. hneď napísal modlitbu k sv. Michalovi a stanovil, aby sa v celej Cirkvi modlila po každej omši.

Meno archanjela Michala vyjadruje v hebrejčine otázku či skôr výzvu na boj: „*Kto je ako Boh?*“ Prorok Daniel hovorí: „*Povstane Michal, veľké knieža, čo stojí nad synmi tvojho národa*“ (*Dan 12, 1*), ktorý chráni synov Božieho ľudu. Lev XIII. sa dovoláva tohto kniežaťa, aby bol Cirkvi záštitou pred satanskou mocou, zosobnenou gnostickým myšlením, ktoré spomínané lóže stelesňujú.

AKTUÁLNOSŤ

Čo sú to za úkłady, pred ktorými má Cirkev aj nás zmienená modlitba chrániť v súčasnosti? O slobodomurárstve

sa teraz v Cirkvi nič nehovorí, a učiteľský úrad sa po smrti Leva XIII. v roku 1903 touto tému prakticky prestal zoberať. Výnimkou je len krátke spresnenie prefekta Kongregácie pre náuku viery, vtedajšieho kardinála Ratzingera, ktorý vyhlásením o slobodomurárstve z 26. 9. 1983, s výslovou podporou pápeža Jána Pavla II., potvrdil plnú platnosť pápežských odsúdení.

*Svätý Michal archanjel,
bráň nás v boji, bud' nám
ochrancom proti zlobe
a úkladom diabla.
Pokorne prosíme, nech mu
Boh ukáže svoju moc.
A ty, knieža nebeských
zástupov, Božou mocou zažen
do pekla satana a iných zlých
duchov, ktorí sa na skazu
duší potulujú po svete. Amen.*

Treba si pripomenúť si, že všetci autori *Nového zákona* jednomyselne varujú pred zvrátenými náukami, ktoré sa rozšíria medzi Božím ľudom. Apoštol sv. Ján píše: „*Ako ste počuli, že príde antikrist, tak teraz vystúpilo mnoho antikristov. Spomedzi nás vyšli, ale neboli z nás*“ (*1 Jn 2,18-19*). Evanjelista sv. Matúš nás varuje: „*Chráňte sa falosných prorokov: prichádzajú k vám v ovečom rúchu, ale vnútri sú draví vlci*“ (*Mt 7, 15*), apoštol sv. Pavol upresňuje: „*Ba aj z vás samých povstanú muži, čo budú prevrátené hovoríť, aby strhli učeníkov za sebou*“ (*Sk 20, 30*).

V súčasnosti sú nepochybne v Cirkvi i mimo nej, medzi veriacimi laikmi aj duchovenstvom takí, čo začínajú spochybňovať zjavené pravdy. Ide to až tak daleko, že dochádza k nebývalým napätiám aj v samotnej Cirkvi: „*Protiv-*

ník, diabol obchádza ako revúci lev a hľadá, koho by zožral“ (1 Pt 5, 8)

FRANTIŠKOV REKORD

O tom, že pápež František si je vedomí, že v súčasnosti silnejú útoky diabla, svedčí aj zaujímavý prehľad známeho talianskeho vatikanistu Andreu Toronielliho. Všimol si skutočnosť, že úradujúci pápež hovorí o diabolu častejšie než počas posledného storočia každý z jeho predchodcov. Len počas nečelých piatich rokov svojho pôsobenia, t. j. do konca roku 2017, prekonal František na tomto poli dokonca aj takmer 27-ročný pontifikát sv. Jána Pavla II. S použitím webového vyhľadávača na oficiálnych internetových stránkach Svätej stolice, kde sú publikované všetky príhovory pápežov počnúc Levom XIII., možno ľahko zistíť, ak sa zoberú do úvahy dohromady štyri hlavné mená, totiž *satan*, *diabol*, *démon* a *antikrist*, že František do roku 2018 použil jeden zo spomínaných výrazov celkom 559-krát, sv. Ján Pavol II. 531-krát, Benedikt XVI. 148- a Pavol VI. 66-krát.

Pápež František si teda uvedomuje vážnosť situácie a určite to nie je náhoda, že v priemere každý tretí deň nás varuje, že diabol nie je symbolická postava, ktorú si vymysleli ľudia, aby pomenovali zlo, ale skutočne existuje a treba o ňom hovoriť, no najmä modliť sa pred jeho nástrahami.

-ppc-

Satan je inteligentnejší ako my, kto začne s ním diskutovať, je stratený

S diablon sa nediskutuje

Anglický katolícky kňaz Alexander Lucie-Smith v britskom týždenníku *Catholic Herald* upozornil na zaujímavú skutočnosť: Náboženská prax a viera v Boha v poslednom období klesá, ale viera v diabla sa zdá byť celkom živá.

Morálny teológ Alexander Lucie-Smith napísal: „Zdá sa, že ľudia chodiaci do kostola nejavia záujem o diabla a s ním spojené veci. Z vlastnej skúsenosti si myslím, že najväčší záujem o diabla majú ľudia, čo neboli nikdy čo i len v blízkosti kostola. Možno s úpadkom náboženskej gramotnosti a vzdelených a detailných diskusií o Bohu zostáva v spoločnosti iba poverčivosť, dedičstvo predkresťanských čias – poverčivosť vo vieri v zlých duchov.“

Americký spisovateľ Tom Hoopes sa na katolíckom portáli *Aleteia* zameral na demýtizovaní diabla. Rozoberá štyri najčastejšie mýty.

PRVÝ MÝTUS

Diabol neexistuje

Príbeh Stvorenia je najmä o Adamovi, o Eve a o ich páde do nemilosti. Stredobodom príbehu je diabol, ktorý Eve kľame a bez obalu ju navádzajú na to, aby sa vzdala svojho priateľstva s Bohom. *Starý zákon* nám aj poskytne mená troch zlých duchov – Lucifer, Asmodeus a Satan. Vieme teda, že nie je iba jeden zlý duch, ale že existuje množstvo anjelov, ktorí sa rozhodli postaviť proti Bohu.

Boj so zlými duchmi je ústredným bodom Kristovho účinkovania. Sv. apoštol Ján to potvrdzuje: „A Boží Syn sa zjavil preto, aby zmaril diablove skutky“ (1 Jn 3, 8). V Evanjeliu podľa Matúša zasa čítame: „Prinášali k nemu všetkých chorých, postihnutých rozličnými neduhmi a trápením, posadnutých zlými duchmi, námesačníkov a ochrnutých, a on ich uzdravoval“ (Mt 4, 24).

Všimnime si, že v evanjeliu sa hovorí oddelene o „posadnutých zlými duchmi“ a o „námesačníkoch“ – to nebolo iba primitívne chápanie choroby, to bolo o diablove. A stále je. Svätý Otec Franti-

šek hovorí: „*Diabol nie je hmlistý opar, je to osoba!*“

DRUHÝ MÝTUS

Diabol je protipólom Boha

Katolíci neveria, že vo vesmíre existujú dve „supersily“ – Boh a diabol, svetlá a temná stránka pôsobenia sily. Veríme, že existuje len jedna sila – Všemohúci Boh, ktorý je dobrý, Stvoriteľ všetkého, vrátane anjelov, z ktorých sa stali zlí duchovia.

V Kompendiu Katechizmu Katolíckej cirkvi sa píše: „*Satan a ostatní zlí duchovia, démoni, boli anjelmi, ktorých Boh stvoril ako dobrých. Zmenili sa na zlých tak, že sa slobodne a neodvolateľne rozhodli odmietnuť Boha*“ (č. 74).

Boh je láska a z lásky stvoril aj svet. Všetky stvorenia dokazujú jeho lásku, ale iba dva druhy mu môžu lásku opätovať – anjeli a ľudia. Anjeli sú duchovné bytosti, uznávané takmer každým náboženstvom a každou kultúrou v dejinách. Anjeli majú rozum a slobodnú vôľu, čiže schopnosť myslieť a rozhodovať sa. To znamená, že sa môžu rozhodnúť pre lásku.

Znamená to však aj to, že sa pre lásku nemusia rozhodnúť.

My ľudia žijeme v určitom čase a ak sa rozhodneme nemilovať Boha, robíme tak počas svojho života. Anjeli však nežijú v čase, ale vo večnosti, a ak sa rozhodnú nemilovať Boha, odmietnu ho vo večnom „teraz“, čím sa dostanú do večnej temnoty pekla.

TRETÍ MÝTUS

Diabol ma chce ovládnut

Mnoho ľudí si myslí, že najväčšou túžbou diabla je posadnúť a ovládnúť ľudí ako takých. Nie je to tak. Chce sice viďieť ľudovku zatrateného, ale nejde mu

konkrétno o tvoju osobu ako takú. Nemiluje ťa, nemá ťa rád, necíti voči tebe nenáviať. Diabol však nenávidí Boha a chce ho zraniť čo najbolestnejším spôsobom. Diabol vie, ako veľmi ťa Boh miluje, a preto sa usiluje zraniť ho tým, že zrani ťa. Diabol chce istotu, že ťa nebude mať ani Boh. Najistnejšia cesta, ako to dosiahnuť, je pokúsať ťa na hriech.

No posadnutosť diablon naozaj existuje. Aktivita diabla vo všeobecnosti podľa exorcistov spadá do jednej zo štyroch kategórií. Najmiernejšimi formami sú zamorenie miesta či predmetu a obsesia, zahŕňajúca intenzívne pokušenia. Horší je útlak, deptanie a trápenie – vonkajšie útoky zlého ducha na ľadu.

Najzriedkavejšia a najzávažnejšia forma je posadnutosť zlým duchom. Úplné posadnutie znamená, že diabol prebral kontrolu nad vedomím ľadu; že používa jeho ústa na rozprávanie, jeho ruky a nohy na konanie zla a násilia. Exorcisti varujú, že najbežnejšou cestou k posadnutiu je koketovanie s čarodejnictvom. Nerobte to!

ŠTVRTÝ MÝTUS

Diabol z teba môže urobiť rockovú hviezdu

Existuje množstvo príbehov o ľudoch, ktorí zapredali svoju dušu diablu, aby im pomohol získať zvláštne schopnosti. Obete aktivít zlých duchov poznajú pravdu. Diabol sice nasľubuje oslnivé veci, no zanechá po sebe vždy len sklamanie a nenáviať ľadu k sebe. Ponúka ľahké a povrchné potešenie, no nikdy nedodrží svoje sluby. Nemôže. Iba Boh ti môže dať čo potrebuješ.

Pápež František varuje: „S diablon sa nediskutuje. Je inteligentnejší ako my a zničí ťa, ovládne ťa a si stratený.“

-pl-

Boj o povest' pápeža ct. Pia XII. je jedným z najvýznamnejších bojov kultúrnej vojny

Obetný baránok

Bývalý vrchný rabín Ríma Israel Eugenio Zolli po druhej svetovej vojne prorocky povedal svojej dcére:
„Uvidíš, že z Pia XII. urobia obetného baránka za mlčanie celého sveta k nacistickým zločinom.“

Ked' pred 60 rokmi, 9. októbra 1958, zomrel pápež ctihonodný Pius XII., vatikánsky denník *L'Osservatore Romano* uverejnil kondolenciu vtedajšej izraelskej ministerky zahraničia Goldy Meierovej: „*Ked' sa strašné utrpenie stalo údelom nášho národa, pápež pozdvihol hlas na obranu obeti. Život našej éry obohatil hlas, ktorý vo vire každodenných konfliktov ohlasoval veľké morálne pravdy. Hlboko ľutujeme straty, ktorú predstavuje smrť tohto veľkého služobníka pokoja.*“

V máji 2007 Kongregácia pre kauzy svätých jednomyselne odhlasovala, že pápež Pius XII. žil hrdinskými čnosťami. Ked' pápež Benedikt XVI. 19. decembra 2009 vyhlásil Pia XII. za ctihoného, vzniesla sa tvrdá vlna kritiky, najmä zo židovskej náboženskej obce. Jej predstaviteľia sú presvedčení, že Pius XII. počas svojho pôsobenia na pápežskom stolci v rokoch 1939 až 1958 ignoroval úsilie nacistov vyhladiť Židov.

Zolliho prorocké slová sa v plnej mierre naplnili.

ZNALEC NACIZMU

Pius XII., občianskym menom Eugenio Pacelli, sa narodil 2. marca 1876 v rímskej aristokratickej rodine, ktorá bola po generácii v službách Svätej stolice. Po knázskej vysviacke 2. apríla 1899 mladý knáz Pacelli vstúpil do pápežských služieb, v ktorých sa vydal na diplomatickú dráhu. Pápež Benedikt XV. ho v apríli 1917 vymenoval za nuncio

v Mnichove a zároveň ho vysvätil za biskupa. O tri roky neskôr bol menovaný za nuncia pre celé Nemecko. Ako doyen diplomatického zboru mohol teda sledovať Hitlerov vzostup už v čase, keď jeho strana NSDAP bola aktívna iba v Bavorsku. Už 14. novembra 1923 v správe pre vatikánsky štátny sekretariát označil NSDAP za „antikatolické hnutie“. Neskôr, 24. apríla 1924, píše o „vulgárnej a brutálnej kampani“, ktorú vedú Hitlerovi stúpenci proti katolíkom a Židom. Bolo to práve počas Pacelliho pôsobenia v Nemecku, keď Vatikán 25. marca 1928 odsúdil rasistické učenie ako odporujúce Bohu.

E. Pacelli zotrval v Nemecku do roku 1929. Pápež Pius XI. ho roku 1930 vymenoval za štátneho sekretára. V tejto funkcií sa významne podieľal na koncipovaní protinacistickej encykliky *Mit brennender Sorge* z roku 1937 (viac pozri VOX 16/2017).

POZOR NA NEHO!

Nemci si boli Pacelliho postojov veľmi dobre vedomí. Keď ho 10. februára 1939 konkláve zvolilo za pápeža, Berlín prijal túto volbu s veľkou nevôľou. Denník *Berliner Morgenpost* hned' nasledujúci deň po voľbe napísal: „*Nemci si vôbec nevážia zvolenie Pacelliho, pretože ako biskup či kardinál vystupoval proti národnému socializmu.*“ Na protest proti zvoleniu Pia XII. Nemecko nevyslalo na korunováciu pápeža nijakú politickú osobnosť a krajinu zastupoval len jediný diplomat.

Nemecké vedenie si bolo vedomé, že tento pápež nebude ľahkým protivníkom. Minister propagandy Joseph Goebbels si do denníka zapísal: „*Politický pápež, prípadne rafinovaný a šikovný bojovný pápež. Teda pozor!*“ Keby mu niekto povedal, že Pia XII. budú o štvrt storočia označovať za „*Hitlerovho pápeža*“, neveril by...

Obavy nacistov sa čoskoro potvrdili. Pius XII. sa najskôr zúfalo usiloval odvrátiť vojnu. Už vo svojej prvej encyklike *Summa pontificatus* z 20. októbra 1939 odsudzuje rozpútanie vojny a varuje pred „*teóriami, ktoré popiera jú jednotu ľudského pokolenia*“, teda rasizmus a nadradenosť jednej rasy, a pred „*zbožštením štátu*“, teda totalitou. Americký denník *New York Times (NYT)* na prevej strane jednoznačne definuje encykliku: „*Pápež odsudzuje diktátorov, narušiteľov zmlív a rasizmus.*“ Aj keď sa Nemecko v encyklike výslovne nemenovalo, nacistické vedenie veľmi dobre poznalo, o kom je v nej reč, a tak sírenie encykliky v Nemecku okamžite zakázalo, Hitlerjugend dostal za úlohu zhromaždiť a spáliť všetky výtlačky.

OTVORENÉ ODSÚDENIE

V januári 1940 pápež vydal inštrukciu *Rádiu Vatikán*, aby vo vysielaní poukazovalo na zverstvá nacistov v okupovanom Poľsku proti Židom a Poliakom. *Jewish Advocate*, vychádzajúci v americkom Bostone, písal o reláciach vatikánskeho rozhlasu, že „*otvorene odsudzujú zločiny, ktoré páchajú nacisti*“

>>>

v Poľsku, a potvrdzujú tak, že tieto kruštosti urážajú morálne svedomie ľudstva“. NYT napísal: „Vatikán prehovoril s autoritou, ktorú nemožno spochybňovať, a potvrdil najhoršie zvesti o terore, ktoré vystupujú z poľskej temnoty.“ Manchester Guardian nazval Rádio Vatikán „najmocnejším zástancom týranného Poľska“.

Pápež prijal 11. marca 1940 nemeckého ministra zahraničia Ribbentropa (*bol to jediný vysoký nacistický funkcionár, ktorého Pius XII. prijal – pozn. red.*), a počas poldruha hodinovej audiencie mu okrem iného prečítal aj zoznam hitlerovských zločinov. NYT hľásal: „Pápež prehovoril k Ribbentropovi plamennými slovami a bránil Židov v Nemecku a v Poľsku.“ To, že bránil aj postavenie Katolíckej cirkvi v Nemecku, bolo samozrejmé, Piovu reč o mieri však Ribbentrop umlčal tým, že „Nemecko stojí pred konečným víťazstvom“.

Bola to práve Svatá stolica, ktorá prostredníctvom nunciov 3. mája 1940 tajne varovala Belgicko a Holandsko, a 6. mája cez veľvyslancov akreditovaných pri Svetej stolici zasa Francúzsko a Veľkú Britániu pred začiatím nemeckého útoku na tieto krajiny.

NEVYDANÁ ENCYKLIKA

V roku 1942 Pius XII. posila nuncia do Vichy, vtedajšieho hlavného mesta porazeného Francúzska, aby protestoval proti „neľudským zatýkaniam a deportáciám Židov do Sliezska a do Ruska“. NYT napísal: „Pápež sa zasadzuje za Židov určených na deportáciu z Francúzska.“

Pápežova intervencia rozzúrila Nemcov až do takej miery, že Goebbelsova propaganda rozšírila 10 miliónov kusov propagačnej brožúry, ktorá ostro napádala Pia XII. a nazvala ho „prožidovským pápežom“.

V tomto období začal Pius XII. prípravovať po nemecky písanú encykliku odsudzujúcu nacistické zločiny. Rosario F. Esposito v diele *Processo al Vincario (Proces s vikárom)* píše, že keď sa krakovský arcibiskup Adam Stefan Sapieha dostal k rukopisu encykliky, už po prečítaní prvej strany „zalomil rukami, pustil papier na zem“ a skríkol: „Pre Božiu lásku! Je absolútne vylúčené, aby som svojim kňazom odozval túto encykliku Jeho Svätosti. A už vôbec to nie je možné ohlásiť môjmu poľskému ľudu. Stačí, aby sa čo len jedná kópia dostala do rúk SD (Sicherheitsdienst, spravodajská služba SS a NSDAP – pozn. red.), a sme odrovnaní. A v tom prípade bude stratená i poľská

Pápež et. Pius XII. vydal inštrukciu Rádiu Vatikán, aby vo svojom vysielení poukazovalo na zverstvá nacistov v okupovanom Poľsku

cirkev. Svatý Otec teda nevie, v akej sme situácii? Túto encykliku treba okamžite spaliť.“

JEDINÝ HLAS ODPORU

K definitívному nevydaniu encykliky prispela reakcia Nemcov na júlový pastiersky list holandských biskupov, ktorí, inšpirovaní práve Piom XII., odsúdili „nemilosrdné a nespravodlivé zaobchádzanie so Židmi“. Hitlerovci okamžite zatkli a odviezli do Osvienčimu tisíce „katolíckych neárijcov“, katolíckych konvertitov zo židovstva, (medzi nimi aj sv. Edithu Steinovú) aj samotných Židov. Pápež preto zničil už pripravenú encykliku, čo zdôvodnil nasledovne: „Ak list holanských biskupov stál životy 40-tisíc osôb, to môj protest by mal spôsobiť smrť 200-tisíc obetí – a to si nemôžem dovoliť takto riskovať. Je lepšie verejne zachovať mlčanie a robiť to, čo sme robili doteraz, to znamená udeľovať všetku možnú pomoc týmto úbohým ľuďom.“

Aj v príhovore ku kardinájom pápež oznámil, že jeho činnosť v prospech Židov bude mať odteraz tichú formu, pretože „je to v záujme samotných obetí, aby sme nerobili ich situáciu ešte ďažšou a neznesiteľnejšou“.

Správnosť pápežovho rozhodnutia potvrdil aj väzeň koncentračného tábora Dachau luxemburský biskup Jean Bernard, ktorému sa podarilo tajne informovať Vatikán, že „hned, ako sa objavia protesty, situácia vásňov sa rápidne zhorší“. Vrchný rabín Dánska Marcu Melchior neskôr potvrdil biskupove slová: „Keby pápež prehovoril, Hitler by pravdepodobne vykonal masakry na

viac ako 6 miliónov Židov a určite dešaťkrát desať miliónov katolíkov.“

Renomovaný židovský historik Pinchas Lapide píše plne v zhode s takýmto chápaním problému: „Nikto z nás si neprial, aby pápež hovoril otvorené. Všetci sme boli utečencami a nechceli sme, aby sa na nás obracala pozornosť. Gestapo by len zintenzívnilo svoje pátranie.“

Aj napriek všetkému však Pius XII. vyhlasuje na Vianoce 1942 posolstvo, v ktorom odsudzuje nacistickej zločiny. Hovorí o „stovkách tisíc ľudí zavraždených bez akejkoľvek osobnej viny iba z dôvodov národnostnej alebo rasej príslušnosti“. NYT to komentoval jednoznačne: „Hlas pápeža je jediným hlasom odporu. Zaznieva v čase, ked' celý kontinent mlčí.“

HLASNÉ MLČANIE

V roku 1943 pápež napísal: „Často je bolestné a ďažké rozhodnúť, čo si vyzaduje situácia: zdržanlivosť a tichú opatrnosť, alebo, naopak, jasné slovo a energickú aktivitu?“

Isté je, že Pius XII. vtedy pochopil, že proti nacistickej beštii nemajú nijaké ďalšie protesty význam – len ju ešte väčšimi rozzúrnia a zvýšia počet obetí.

Tento postoj vystavil neskôr pápeža zvláštnym obvineniam, že „neexkomunikoval nacistov“ a „mlčal“.

Pápežovo „mlčanie“ však bolo aj napriek budúcim obvineniam až priveľmi hlasné. Dňa 5. mája 1943 rozoslal Štátny sekretariát Svetej stolice memorandum všetkým vládam sveta, v ktorom upozorňuje na existenciu vyhľadzovacích táborov pre Židov na území oku-

povaného Poľska a na ich masové vraždenie v plynových komorách. Vatikán sa tak stal prvým štátom sveta, ktorý otvorené informoval o existencii miest likvidácií Židov. Bolo to v čase, keď americký minister zahraničia Cordell Hull oznamil poľskej exilovej vláde v Londýne, že „*nie sú dostatočné dôkazy, aby sa ospravedlnila deklarácia poukazujúca na popravy v plynových komorách*“.

O zvláštnom „mlčaní“ Pia XII. podovalo svedectvo najmä značné množstvo židovských historikov. Maďarský historik Jeno Levai zhromaždil dokumenty o tom, ako na všeobecnú výzvu Vatikánu sa v celkovo 32 mužských a aj ženských budapeštianskych kláštoroch ukrývali pokrstení aj nepokrstení Židia.

Židovský historik Leon Poliakov dokladá, ako v obsadenej časti Francúzska boli vďaka Katolíckej cirkvi zachránené životy desaťtisíc Židov. V podstate niet európskej krajiny, kde by sa Katolícka cirkev nepodielala na záchranе Židov.

Už spomínaný židovský historik Pinchas Lapide odhaduje, že „*Pius XII., Svätá stolica, vatikánske nunciatury a celá Katolícka cirkev zachránili 700-az 850-tisíc Židov od istej smrti*“. Ide o šokujúce množstvo – je to približne osmina z počtu nacistami zavraždených Židov!

CIRKEVNÝ AZYL

Najťažšia situácia pre Pia XII. nastala na jeseň 1943. Nemci 11. septembra obsadili Rím a vyhlásili v meste výnimočný stav. Hrozilo nebezpečenstvo, že bude obsadený aj Vatikán. Pápež sa stal Hitlerovým rukojemníkom.

Pred obsadením Ríma bol najvyšší veliteľ SS v Taliansku SS-obergruppenführer Karl Wolf povolaný do Hitlerovho hlavného stanu. Len Wolfsova zanovitá námietka, že taliansky ľud bude svojho pápeža brániť všetkými možnými prostriedkami, odradila Hitlera od zámeru obsadiť Vatikán, zmocniť sa jeho zbierok a archívov a pápeža uniesť z Vatikánu.

Po obsadení Ríma žiadali Nemci od Židov výkupné vo výške milióna lír a istého množstva zlata, inak všetkých deportujú do koncentračných táboration. Výkupné bolo pripravené, ale chýbalo 15 kg zlata. Rabín Ríma Izrael Zoll sa obrátil na pápeža, ktorý nezaváhal. Síce sa nehovorilo o pôvode zlata, ale šepkalo sa, že pápež prikázal roztažiť niektoré liturgické nádoby...

Aj napriek odovzdaniu výkupného v skorých ranných hodinách 16. novembra

Luis Fernández-Laguna: *Pius XII.*

bra 1943 vtrhli príslušníci SS do židovského geta a začali s deportáciami. Keď sa to pápež dozvedel, okrem toho, že si okamžite povolal nemeckého vyslanca pri Svätej stolici Ernsta von Wieszäcker (v tom čase a v pápežovom postavení to bolo viac ako odvážne gesto), predovšetkým však vydal príkaz otvoriť brány kláštorov, kňazských seminárov, fár, hospicov, ako aj brány Vatikánu a svojho sídla v Castel Gandolfe a poskytnúť Židom cirkevný azyl vo všetkých dostupných cirkevných budovách – išlo o 155 objektov. Nepodarilo sa mu už súce zachrániť asi tisíc Židov z židovského geta, ale ďalších asi 4 500 Židov z Ríma sa zachránilo.

NIKDY NEZABUDNEME

Reakcie predstaviteľov židovských obcí a organizácií nedali na seba dlho čakať. Isaac Herzog, vrchný rabín Izraela, v roku 1944 povedal: „*Izraelský ľud nikdy nezabudne, čo Jeho Svätosť Pius XII. a ďalší predstavitelia Katolíckej cirkvi, inšpirovaní večnými princípmi náboženstva, ktoré vytvára fundament ozajstnej civilizácie, robia pre našich nešťastných bratov a sestry v tejto najtragickejšej hodine našich dejín. Tohto je živým dôkazom Bozej Prozretelnosti v súčasnom svete.*“

Tento vynikajúci rabín nezmenil svoje stanovisko ani po vojne. Hned' na druhý deň po smrti Pia XII. vyhlásil: „*Smrť Pia XII. je citelnou stratou pre celý slobodný svet. Nielen katolíci oplakávajú jeho smrť.*“

Moshe Sharett, neskorší minister zahraničných vecí a druhý predseda vlády

Izraela, vyhlásil na konci vojny: „*Moju prvou povinnosťou bude podákovanie Piovi XII. a Katolíckej cirkvi menom židovskej komunity za všetko, čo vykonali v rôznych krajinách na záchrancu Židov.*“

Židovský historik a rabín David G. Dalin z USA, odvolávajúc sa na vetu z Talmudu, že kto zachráni jeden ľudský život, ako by zachránil celý svet, vyhlásil: „*Pius XII. naplnil tento talmudský výrok lepšie ako ktorákoľvek iná svetová osobnosť*“ 20. storočia.“

V polemike o Piovi XII. na pápežovu adresu povedal: „*Pius XII. neboli Hitlerovým pápežom, ale najbližším spojencom, akého Židia mali – a to v okamihu, keď toto malo najväčší význam.*“ Vo februári 2001 dokonca navrhol, aby bol pápežovi Piovi XII. udelený čestný titul *Spravodlivý medzi národmi*, ktorý sa udeľuje Nežidom, čo sa mimoriadnym spôsobom zaslúžili o prežitie Židov počas holokaustu.

KULTÚRNA VOJNA

Fakty o aktivitách pápeža Pia XII. na záchrane Židov počas 2. svetovej vojny hovoria jasne. Ako je teda možné, že sa vo všeobecnom povedomí zakorenil pohľad úplne opačný? Ako je vobeč možné, že sa oňom začalo hovoriť ako o „*Hitlerovom pápežovi*“?

Možné vysvetlenie ponúka práve historik David G. Dalin, ktorý roku 2005 vydal knihu s názvom *The Myth of Hitler's Pope* (*Mýtus o Hitlerovom pápežovi*), v ktorej píše: „*Boj o povest pápeža Pia XII. je jedným z najvýznamnejších bojov kultúrnej vojny. Lavicová elita zneužila tragédiu židovského národa pre svoje útoky voči pápežstvu a katolíckej vere.*“

Sú to pozoruhodné slová, ktoré však nepochádzajú z pera nejakého katolíckeho historika, ale židovského rabína!

Iniciatívy zamerané na očiernenie pápeža Pia XII. sa začali až v 60. rokoch, aj keď komunistická propaganda rozširovala príležitosťné ohováranie už predtým. Bezprostredným precedensom sa stala známa dráma Rolfa Hochhutha *Ná mestník*, ktorá mala premiéru v roku 1963. Aj keď ide o vymyslený príbeh a o vymyslené udalosti, navyše pripravený a zrežirovaný pod taktovkou KGB, hra splnila svoj diskreditáčny účel – mnohí totiž uverili, že pápež Pius XII. bol skutočne človek bez zábran, ktorý mlčal o zle, len aby zachránil bohatstvo Vatikánu.

A obetný baránok „*za mlčanie celého sveta k nacistickým zločinom*“ bol oficiálne na svete.

Spracovala BOKA PIKA

Postupne sa uznávajú historické fakty o pontifikáte ct. Pia XII. a vracia sa mu pravá tvár

Vrátená tvár

V roku 2009 vyšla kniha *In difesa di Pio XII. Le ragioni della storia* (Na obranu Pia XII. Historické dôvody). Je to zborník príspevkov popredných židovských a katolíckych teológov a historikov, ktorý redigoval šéfredaktor vatikánskeho denníka *L'Osservatore Romano* GIAN MARIA VIAN (na snímke), ktorý pri prezentácii knihy poskytol Rádiu Vatikán rozhovor.

Priblížte nám v krátkosti knihu o pápežovi Piovi XII.

Jednotlivé texty knihy podávajú to, čo vnímali už vtedajší súčasníci, totiž že pápež Pius XII. bol veľký pápež. Jeden z autorov tejto knihy, historik židovského pôvodu Paolo Miele, dokonca hovorí, že Pius XII. bol zrejme „najväčší pápež 20. storočia“.

V čom a ako bol obraz tohto pápeža zatemňovaný?

Bol deformovaný, pretože vo vzťahu k jeho osobe panovalo až do roku 1963 naozaj všeobecné uznanie, hoci v katolíckom prostredí nechýbali tiež, hoci ojedinelé kritické hlasy, napríklad Emmanuel Mounier (*francúzsky katolícky publicista a filozof – pozn. red.*). Pár rokov po jeho smrti sa však ovzdušie úplne zmenilo, a to v dôsledku polemicok okolo divadelnej hry *Der Stellvertreter* (*Nájemník*) od nemeckého autora Rolfa Hochhutha, a pomerne ne-

dávno nakrúteného filmu *Amen* (2002) od Costu Gavrasy, v ktorých je pápež vykreslený ako ľahostajný k vojnovým hrôzam, a najmä k tragédii Šoa, dokonca ak nie priamo ako ich spoluvinník.

Čo nasledovalo po uvedení spomínamej divadelnej hry?

Polemické divadelné predstavenie vykresluje pápeža ako komplika nacizmu. Toto hľadisko, ktoré vytvorila sovietska ideologická propaganda už počas vojny a vytrvalo opakovala počas studenej vojny, sa začalo postupne premieňať v určité klišé, ktoré začalo podmienovať dokonca aj historickú interpretáciu postavy tohto pápeža.

Teraz už je atmosféra opäť iná. Zmenila sa v dôsledku stále rozsiahlejších a hlbších poznatkov vatikánskych archívov. Tie umožnili podať vyrovnanejší, no najmä väčšmi historický obraz pápeža Pacelliho, jeho postavy a jeho pontifikátu.

Teraz je teda možné zoznámiť sa so skutočnou tvárou Pia XII.?

Povedal by som, že áno. Vysvitá to aj z textov, ktoré sú zhrnuté v tejto knihe, a ktoré boli predtým publikované v denníku *L'Osservatore Romano*. Počádzajú od rôznych autorov. Štúdia Paola Mieliho sa zaoberá mlčaním pápeža Pia XII., ďalší autori sa zaoberajú inými tématami. Napríklad arcibiskup Rino Fisichella sa zameral na vieročný prínos magistéria Pia XII., pričom tento prínos je naozaj impozantný. Jeho učenie totiž fakticky pripravilo cestu ku II. vatikánskemu koncilu, v ktorého dokumentoch je Pius XII. citovaný viac ako sto ráz. Arcibiskup Ravassi zase vo svojom príspevku rekonštruuoval kultúrne zázemie osobnosti tohto pápeža. Kniha obsahuje aj texty Benedikta XVI. a štátneho sekretára kardinála Bertoneho. Prof. Andrea Riccardi podal historický rámec a profil tých čias.

Zaujímavým príspevkom je posmrtný text lekára židovského pôvodu Saula Izraela, ktorý sa počas vojny ukrýval v rímskom kláštore, vo františkánskom konvente na via Merulana. Autor píše o tom, ako mu chórová modlitba tamojších františkánov pripomerala synagogálnu šábesovú modlitbu a jeho text prechádza do modlitby k tomu, ktorý je na kríži v jeho izbe, pričom vyznáva jediného Boha. V tomto texte sice nie je zmieňovaný Pius XII., ale výrečne približuje v súčasnosti už neoddiskutovateľné úsilie Pia XII. i celej Cirkvi, totiž záchrannú akciu, počas ktorej sa potichu a mlčky – v mlčaní, ktoré bolo bolestné – podarilo zachrániť veľké množstvo ľudských životov.

Je podľa vás možné pokračujúcim historickým štúdiom vrátiť pápežovi Piovi XII. jeho vlastnú tvár?

Ja verím, že áno, pretože práve k tomu už dochádza. Už sa to deje. Nie náhodou bola aj táto kniha priaznivo prijatá. Postupne sa uznáva, že mlčanie zaiste nie je opomenutím či snáď dôkazom zbabelosti, alebo dokonca spoluviníky pápeža vo vzťahu k nacizmu, ale premyslená a pretrpená voľba, prijatá práve preto, aby bolo možné vyhnúť sa ešte väčším hrôzam.

-r-

Hra *Náimestník* sa stala súčasťou akceptovanej verejnej mytológie očierňujúcej Pia XII.

Zrod mýtu

„Čierna legenda“ o ctihodnom Piovi XII. ako Hitlerovom posluhovačovi sa začala rozvíjať presne 20. februára 1963 v berlínskom divadle Freie Volksbühne, keď uviedlo premiéru hry *Der Stellvertreter* (*Náimestník*) od dovtedy neznámeho nemeckého dramatika Rolfa Hochhutha.

Rolf Hochhuth v svojej hre kladie pápežovi ct. Piovi XII. za vinu, že počas druhej svetovej vojny sa nielenže nezastal židovských obetí z celej Európy, ale že nič neurobil ani len pre rímskych Židov, ktorí aj v stredoveku požívali osobitnú ochranu mnohých pápežov. Príbeh postavený na vyfabrikovaných dôkazoch mal medializovať pápežovu vinu. Hra mala veľký úspech, hrala sa na svetových jahviskách, v krajinách, ktoré komunisti okupovali po druhej svetovej vojne, sa hrala povinne aspoň raz do roka. Len pre zaujímavosť: Uvedenie tejto divadelnej hry bolo zamietnuté nielen v Ríme, ale aj v Izraeli; v komunistickom Poľsku mala premiéru roku 1966, teda v roku milénia krstu poľského národa.

STOLIČKA 12

Pôvodné dielo trvalo osem hodín a podľa divadelných kritikov „ho zjavne napísal začiatočník“. Aby sa táto hra vylepšila a mohla sa vôbec dostať na jahisko, Hochhuthovi pomohol Erwin Piscator, obratný režisér a producent, zjavne viac ako uvedomelý komunista. Počas druhej svetovej vojny utiekol do Sovietskeho zväzu, neskôr pracoval v Nemecku a v USA v úradoch a na univerzitách s neskrývanými prokomunistickými tendenciami.

Pozadie úspechu Hochhuthovej hry však úplne vyplávalo na povrch až v januári 2007. Vtedy vyšiel v americkom magazíne *National Review* príspevok Iona Mihaii Pacepy, bývalého generálporučíka obávanej rumunskej tajnej služby Securitate. Generál Pacepa bol najvyššie postavený pracovník komunistických tajných služieb, ktorý kedy utiekol z východného bloku. Po svojom úteku z Rumunska získal azyl v USA a spolupracoval s americkými tajnými službami. Ale až v roku 2007 zverejnili informácie o svojej účasti na operácii sovietskej KGB nazvanej *Stolička 12*,

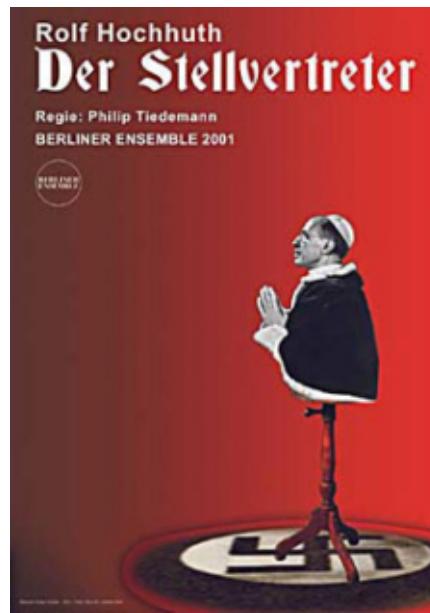
ktorej cieľom bolo zdiskreditovať pápeža Pia XII. a s ním aj celú Katolícku cirkev.

„Nikita Chruščov schválil vo februári 1960 supertajný plán zničenia morálnej autority Vatikánu v západnej Európe. Otcom tejto myšlienky bol šéf KGB Alexander Šelepin a člen sovietskeho politbyra Alexej Kiričenko, zodpovedný za medzinárodnú politiku,“ uviedol generál Pacepa. Keďže Chruščov rád hovorieval: „Zmenťte obraz vodcu v očiach verejnosti – a zmeníte dejiny.“, a heslo KGB bolo: „Mŕtvi sa nemôžu brániť.“, bolo rozhodnuté, že Pia XII. označia za podporovateľa nacizmu. Samotný pápež Pius XII., ktorý naozaj neboli antisemitom, ani podporoval nacizmu, sa už vtedy nemohol nijako brániť – zomrel v roku 1958.

POD TAKTOVKOU KGB

Celú akciu riadili Rusi, hlavními vykonávatelia boli Rumuni. Tí poslali do Vatikánu svojich troch agentov vydávajúcich sa za knázov, údajne prenasledovaných komunistickým režimom. Po vatikánskych archívoch vyhľadávali kompromitujúce dokumenty na Pia XII., najmä z obdobia vojny. „V skutočnosti sa nikdy nenašiel nijaký materiál, ktorý by inkriminoval pápeža. Väčšinou išlo o kópie osobných listov, o prepisy stretnutí a prejavov, všetko zabalené do rutinného diplomatického jazyka, aký sa dal očakávať,“ prezradil Pacepa.

Vtedy vstúpila do hry „žijúca legenda v oblasti dezinformácie“, generál Ivan Agajanc, šef oddelenia KGB pre dezinformácie. Rumunom oznámil, že sa ich špiónska práca premenila na silnú divadelnú hru útočiacu na pápeža Pia XII. Názov hry bol *Náimestník* (*Der Stellvertreter*), čo mala byť parafráza na úlohu pápeža ako zástupcu Boha na zemi. Hra obsahovala objemné dodatky z podkladových dokumentov, ktoré zostavili experti pomocou manipulácie

skutočných dokumentov, čo získali Rumuni vo Vatikáne.

I. Agajanc oznánil, že hru bude uvádzat v západnom Berlíne „nadšený komunista, divadelný režisér Erwin Piscator, ktorý má s Moskvou dlhotrvajúce vzťahy“. KGB si za autora hry vybrał dovtedy úplne neznámeho Nemca Rolfa Hochhuta. Ten neskôr vo viacerých rozhovoroch priznal, že považoval za potrebné získať k hre dokumenty kvôli autenticite. Nie je však vôbec jasné, či samotný Hochhut naozaj niečo napísal, alebo či išlo o čistý fabrikát KGB. Pacepa dokonca tvrdí, že „Hochhut nemal ani maturitu“. V rozhovoroch po premiére svojej hry tvrdil, že roku 1959 si vzal dovolenku a išiel do Ríma, kde strávil tri mesiace rozhovormi s ľuďmi. Tam vraj aj položil „sériu otázok“ istému biskupovi, ktorého odmietol menovať. A potom údajne napísal prvú verziu hry. Túto časť príbehu rumunský generál a špión silno spochybňuje, pretože „ani ja, ako akreditovaný posol hlavy štátu, som nikdy nedokázal organizovať neformálny rozhovor s niektorým zhovorčivým biskupom“.

VIERA V ŠPINU

Premiéra *Náimestníka* bola 20. februára 1963. Potom už všetko pokračovalo vo vyjazdených koľajniciach – agenti KGB a neomarxistickí tzv. ľavicoví intelektuáli spolu s liberálmi a slobodomurámi sa postarali, aby sa *Náimestník* stal bestsellerom a aby vyvolal dlhotrvajúcu vlnu pozornosti. Hra vyprovokovala vznik mnohých kníh a článkov, z ktorých niektoré pápeža Pia XII. obviňovali, iné obhajovali. Niektoré z nich išli dokonca až tak d'aleko, že obviňovali

>>>

pápeža zo všetkého, čo sa dialo v Osienčime, časť komentátorov dokonca zvalovala vinu za holokaust na pápežove plecia, iné články dôkladne roztrhali Hochhuthove argumenty na márne kúsky, „no všetky prispeli k obrovskej pozornosti, ktorá sa vtedy venovala tejto mierne afektovanej hre“. Ešte dnes sú mnohí ľudia, ktorí nikdy o hre Námestník ani nepočuli, no sú úprimne presvedčení, že pápež Pius XII. bol chladný a zlý človek, ktorý nenávidel Židov a pomáhal Hitlerovi ich likvidovať.

Šéf sovietskej KGB v 70. rokoch Jurij Andropov vtedy zhrnul vysvetlenie úspechu celej akcie veľmi jednoducho: „Ludia radšej uveria v špinu než v svätoť.“ Ako tvrdí Pacepa, Andropov dokonca dodal, že keby už na začiatku tušili, ako Hitler pápeža nenávidel, nikdy by túto akciu nespustili...

NEPRIZNANÝ KOMPLÓT

Približne v polovici 70. rokov začal hre dochádzať dych. Námestník však splnil účel. Dezinformácia z dielne KGB sa stala, takpovediac, súčasťou akceptovanej verejnej mytológie a obrovské množstvo ľudí ešte stále na celom svete verí, že ct. Pius XII bol antisemita a Hitlerov komplíc. Je až zarážajúce, že ešte stále sa ozývajú hlasy proti beatifikácii Pia XII.

KGB ani jej nástupkyňa FSB, no najmä ani Rolf Hochhut dodnes nepriznali celý komplót. Odhaleniu podvodu nevenovali väčšiu pozornosť ani západné médiá, ktoré sa chvália odhalovaním pravdy. Vôbec ich ani netrápi, že sa na celej nechutnej hre samy zúčastňovali, pretože dezinformáciu z dielne KGB tak ochotne šírili.

Osobnostný profil spolupracovníka KGB a v podstate mizerného dramatika Rolfa Hochhuta dokresľuje aj skutočnosť, že v súčasnosti považuje za svojho priateľa britského historika Davida Irvinga, muža odsúdeného za opakovane popieranie holokaustu. V roku 2005 Hochhut o Irvingovi v rozhovore pre nemecký týždenník *Junge Freiheit* povedal, že „Irving je skvelý priekopník dejepisectva, ktorý napísal výborné knihy. Výčitka, že popiera holokaust, je jednoducho idiotská.“ Neskôr Hochhut ešte pritvrdil a v ďalšom rozhovore pre berlínsky *Tagespiegel* povedal, že „Irving je seriáznejší ako mnogi nemečki historici“ a že je „čestný muž“.

NASLEDOVNÍCI

Hoci si Rolf Hochhut a jeho dobrodinci Pacelliho antisemitizmus či minimálne tichý súhlas s holokaustom doslova

Rolf Hochhut (*1931)

„vycucali z prsta“, ich spravodajská hra si našla svojich ďalších pokračovateľov. V roku 1999 prišiel so svojou troškou do mlyna v podobe knihy *Hitler's Pope: The Secret History of Pius XII.* (Hitlerov pápež: tajná história Pia XII.) aj anglický novinár a spisovateľ literatúry faktu John Cornwell. V knihe obviňuje pápeža Pia XII. z „latentného antisemitizmu“ a vyhlasuje, že pápežova „neschopnosť zareagovať na hrôzy holokaustu bola viac ako len osobné zlyhanie, bola zlyhaním samotného pápežského úradu a kultúry tradičného katolicizmu“.

Cornwellova kniha sa stretla so zmiešanou odozvou. Na jednej strane ju verejnosc' prijala, pretože sa stala symbolom kritiky Pia XII., na druhej strane ju však celý rad historikov podrobil zdravujúcej kritike. Cornwella označili za amatéra v histórii a kánonickom práve, vyčítali mu zanedbávania zásadných zdrojov, veľmi selektívne zaobchádzanie s používanými, početné hrubé prehliadnutia, v niekoľkých prípadoch dokonca aj manipulácie s faktami a nepravdivé citácie. Dokonca Vatikán nahyral Cornwella pri detinskej lži: Cornwell tvrdil, že dostal špeciálne povolenie prejsť doteraz uzavreté archívy a že mu vatkánske úrady poskytli všetky podklady, o ktoré požiadal. Svätá stolica však poprela, že by Cornwell dostal pri štúdiu v archívoch nejaké nadstandardné oprávnenia.

VAROVANIE BEZVERCA

Očierňovanie pápeža ct. Pia XII. nie je prvé a ani posledné protikresťanské ľa-

ženie. Preto sa treba zamyslieť nad slovami belgického historika Lea Mouline (1906 – 1996), ktorý sa nikdy netajil so svojím agnosticizmom: „Dajte na mňa, starého bezverca, ktorý sa v tom vyzná: Majstrovské dielo antikresťanskej propagandy spočíva v tom, že dokázalo v kresťanoch, najmä v katolíkoch vyvolat' zlé svedomie, vstriept' rozpaky, ak nie priam hanbu za ich vlastné dejiny. Zúrivá vytrvalosť, počnúc reformáciou až k dnešku, vás presvedčila, že ste zodpovední za všetky alebo skoro všetky neprávosti sveta. Paralyzovali vás masochistickej sebakeritikou, aby zneutralizovali kritiku toho, čo nastúpilo po vás. Feminizmus, homosexuálizmus, irenizmus, aktivizmus, ekologizmus, scientizmus, moralizmus a množstvo ďalších – od všetkých ste si nechali takmer bez diskusie predložiť účet, nezriedka fiktívny. Niet nešvárov, omylov, pochybení či utrpenie, ktoré by vám v dejinách nebolo pripisované. A vy, ktorí tak často nepoznáte svoju minulosť, ste im uverili, prípadne im podali pomocnú ruku. No ja – agnostik, ale historik, ktorý sa usiluje byť objektívny – vám hovorím: reagujte v mene pravdy. Často ide totiž o nepravdu. A ak je na tom niečo pravdy, potom je tiež pravda aj to, že v dvetisícročnej bilancii kresťanstva klady evidentne prevažujú nad záporami. A potom: prečo nevystavíte vy účet tým, ktorí ho pišu vám? Boli snáď výsledky toho, čo prišlo po vás, lepšie? Akým to kázaniám tak skľúcene načúvate?“

Spracoval PAVOL PRIKRYL
(Snímky: archív, DNN)

Život sv. Terézie z Lisieux bol spevom lásky, ktorý sa premietol aj do jej poézie

Poetka z Karmelu

Francúzsky filozof Jean Guitton bol presvedčený, že sv. Terézia z Lisieux mala dvojaké povolanie – k rehoľnému kontemplatívnomu životu a k poézii. Písala básne tak samozrejme, ako dýchala a modlila sa. Skladala ich so živelnou radostou ako novicka, mladá mníška a aj čakajúca na agóniu. Jej básne boli „vtelením jej bytia do života“, boli to stopy, ktoré vtlačila do francúzštiny, svojho materinského jazyka.

Niet pochýb, že Básne, tak ako Nábožné rekreácie, sú najmenej známou časťou diela Terézie z Lisieux. Je v nich veľa predpovednosti a strojenosti a to prispelo k vzniku povesti o istej vyumelkovanosti, ktorá Teréziu neustále sprevádza. Platí to aj napriek tomu, že jej exegéti – Mons. André Combes, otec František od Pannej Márie, Hans Urs von Balthasar, Jean Guitton, Jean-François Six, Conrad de Meester a od samého začiatku otec Goddefroid Madelaine – zdôrazňovali význam básní pre poznanie a interpretáciu jej odkazu.

UKRYTÝ POKLAD

Básne sú skôr málo známe ako neznáme. Pätnásť z nich nebolo publikovaných až do roku 1979 a z nich iba štyri sú skutočne zaujímavé. Všetky ostatné vyšli v starších vydaniach *Dejín duše*, vo verziách, ktoré upravovala Matka Agnesa od Ježiša a ktoré často modifikovali Teréziino myšlienie. V rozpätí rokov 1953 až 1979 už nevychádzali.

Pri ich pozornejšom hodnotení vychádza nájavo, že sú oveľa bohatšie, než sa zdá na prvý pohľad. Pri čítaní Teréziinej poézie treba totiž prekonáť zdanlivu naivnú vyjadrovanie, aby sme odhalili poklad, ktorý je v nej ukrytý.

Terézia nepovažuje poéziu za „zábavné umenie“, neskladá verše pre svoje potešenie, ale robí to – ak nie z povinnosti – tak aspoň s úsilím slúžiť, pomáhať, povzbudzovať. Terézia pokračuje

v karmelitánskej tradícii. Vedomie, že musí využiť svoj skromný talent, ktorý sa jej neupiera, bude hrať v jej živote rozhodujúcu úlohu, ale nikdy sa nestane cielom samým osebe.

Ak máme objektívne hodnotiť jej poetické dielo, nesmieme zabudnúť, že ho tvorila v období od februára 1893 do mája 1897 ako 20- až 24-ročná dievčina bez akéhokoľvek „majstrovstva“. Jej literárne vzdelanie bolo v podstate veľmi priemerné, ako napokon aj jej všeobecné vzdelanie a pravopis.

OBSAH NAD FORMOU

Jej sestra Celina vyslovila zaujímavé myšlienky, ktoré objasňujú jej tvorbu:

1. Sestra Terézia od Diet'a Ježiša sa od nikoho nenaučila pravidlá veršovania, ktoré neovládala. Využila len to, čo jej dalo štúdium klasických predmetov a čo si zapamätala napríklad z pasáži Boileauovho *Básnického umenia*.

2. Nikdy nepoužila „slovník rýmov“, pretože v Karmeli ho nemali.

3. Pred svojím vstupom do rádu nepísala ani jednu báseň a v Karmeli to robila najčastejšie len preto, aby splnila želania svojich spolusestier.

4. Často skladala básne cez deň, pri práci alebo vo chvíľach určených na rozjímanie. Avšak okrem sviatočných dní, akými bola napríklad nedeľa, musela čakať na večernú hodinu voľna, aby mohla písat svoje básne. Nemala obľúbených básnikov, ale páčili sa jej niektoré práce publikované v antológii

Morceaux choisis (Výber z básni). S pôžitkom čítala aj La Fontainove Bájk, z nich niektoré poznala naspäť.

5. Pri prvej inšpirácii si spravidla urobila koncept a potom na ňom pracovala, až kým nebola spokojná. Je pochopiteľné, že hlboké myšlienky mali pre ňu oveľa väčší význam než básnická forma, ktorú by im mala dať. Často hovorievala, že sa cíti v rozpakoch, keď má presne vyjadriť podstatu svojej myšlienky.

Popri niektorých romantikoch, ako sú Lamartine, Musset, Chateaubriand, boli Teréziinmi „básnickými modelmi“ piesne, ktoré sa spievajú v Karmeli, nábožné obrazy, ktorými sa obklopovala, básne jej spolusestier, osobitne matky Agnesy od Ježiša, a spravidla veľmi chudobné texty piesní, ktorých melódiu prevzala. Keď si prečítame básne *Žit' z lásky*, *Božskému Srđcu*, *Iba Ježiš*, *Moje zbrane* či *Otrhaná Ruža*, zistíme, do akej miery prezrádzajú spontánneho génia, ktorého poetický materiál je umocnený duchovnou silou.

Terézia sa však necháva unášať predovšetkým biblickými a liturgickými textami, ktoré sú jej každodennou potravou, ako aj dielom sv. Jána z Kríža. Z nich čerpá podstatu svojej inšpirácie.

LITERÁRNE ŽÁNRE

Teréziine básne nemajú rovnakú hodnotu. Ona sama urobila výber zo svojej plodnej tvorby, ktorá sa zrodila náhodne, pod vplyvom kláštorného života,

>>>

a bola určená najmä jej „duchovným bratom“ Mauriceovi Belličrovi a Adolphovi Roullandovi. Na konci svojho života súhlasila s jeho publikovaním.

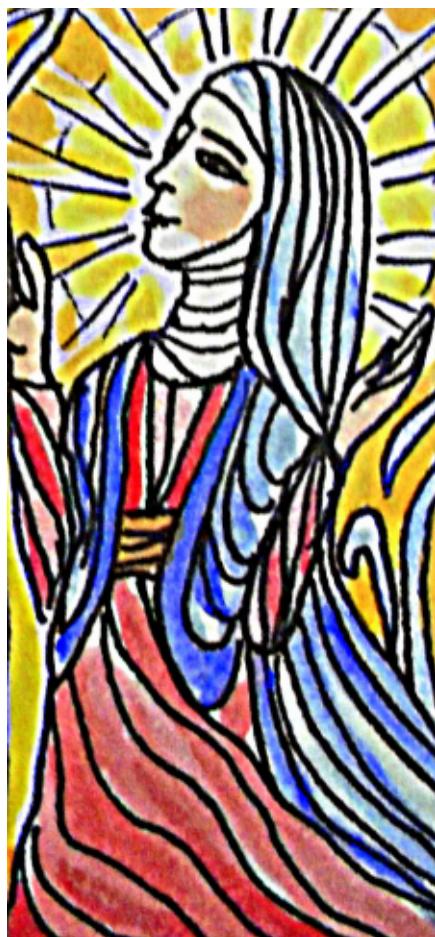
Jednotlivé básne majú veľmi rôzne určenie. Niektoré sú len „poklonami“, ktoré si nič nenárokuju a do ktorých sa Terézia z rôznych príčin veľmi málo vkladá, iné básne sú zasa príležitostné alebo určené komunité a majú istý pôvab. Mnohé sú *objednávkami* spolusestier a v takom prípade Terézia budť poslušne skladá básne podľa inšpirátorky, alebo do nich nenápadne vkladá svoje vyznanie (*Moje nebo, Dieťa, ty poznáš moje meno, Odovzdanosť, Lalia medzi tíňmi*), alebo si v nich vylieva svoje srdce (*Moja dnešný spev, Božskému Srdcu Ježišovmu, Spomeň si, Žíznom po Láske, To, čo čoskoro uvidím, Ako chcem milovať, Moja radosť*), pričom nezabúda na adresáta (porov. *Iba Ježiš*).

Veľmi podobné sú si básne napísané na úmysel niektoréj sestry (*Sväta Cecília, Kráľovná Neba svojmu dieťaťu, Moje nebo tu na zemi atď.*) a rozdiel medzi nimi sa niekedy dá len ľahko určiť. Terézia často využíva niektorú príležitosť na to, aby veľmi citlivou poučala (*Spomeň si* či povzbudila (*Príbeh jednej pastierky*)). Tieto básne si vyžadujú pozorný výklad, pretože sa pri nich treba vyhýbať interpretácii závislej jedine od ich autorky (*Moje nebo*).

Súčasťou Teréziinho básnického diela sú aj básne voľného, osobného výrazu (a to aj v prípade, ak sú odpovedou na nejakú žiadosť alebo obsahujú venovanie), patriace k rôznym literárnym žánrom. Predstavujú spomienky z detstva, s ktorými sú spojené jej rodné spolu-sestry Martinové (najmä *Modlitba svätcovho dieťaťa*); hymny s liturgickou inšpiráciou (*Rozhadzovať kvety*), oslava svätých, ktorí sú jej veľmi blízki a sú jej vzorom (*Sväta Cecília, Odpoved svätej Agnesy, Jane z Arku*), oslava Panny Márie (*Prečo t'a milujem, ó, Mária*); básne bojového či apoštolského rázu (*Moje zbrane*); a predovšetkým meditatívne básne, plné lásky k Ježišovi, k Svätej Tvári, k Božskému Srdcu, ako aj celá škála básní s tematikou lásky a zásnub, čoraz žiarivejších a tragickejších, až kým nenadídce noc viery (*Žiť z Láske, Božskému srdcu, Spomeň si, Odpoved svätej Agnesy, Žíznom po Láske, To, čo čoskoro uvidím, Iba Ježiš, Ako chcem milovať, Moja Radosť, Otrhaná Ruža*).

BÁSNICKÉ „MAJSTROVSTVO“

I keď Terézia nemala učiteľa a veršovala spočiatku bez osobitných nárokov, neznamená to, že by sa nepokúšala reš-

pektovať zaužívané pravidlá, čo jej napokon nezabúdala pripomínať jej sestra Agnesa. Dôkazom tejto váznej starostlivosti je množstvo opráv – keď čítame Teréziin autentický text, nájdeme v ňom veľa prozodických a syntaktických chýb.

Terézia sa zaujímalá predovšetkým o myšlienkovú, a nie formálnu stránku básne, no aj napriek tomu usilovne cibilla svoje básnické majstrovstvo. Dobre vedela, že to, čo chce povedať, bude mať oveľa silnejší dôraz v prepracovanejšom výraze. Svedčia o tom koncepcia a mnohé verzie väčšiny jej básní.

MELODICKOSŤ

Ked' sestra Genovéva odovzdávala bratovi Simeonovi de Rome výber „najtypickejších“ básni svojej sestry, starostlivo vyznačila nápevy, pretože podľa jej vlastných slov básne „sú krajšie, keď sa spievajú“. Niet pochýb, že to bol aj Teréziin názor, pretože väčšina sama vyznačila zvolenú melódiu.

V súčasnosti sa dá len ľahko overiť tento názor, pretože je veľký rozdiel medzi naším kultúrnym svetom a vtedajším veľmi uzavretým provinčným prostredím. Veľká časť vybraných nápevov vyšla už z módy, tak ako klobúky dám na starých rodinných fotografiách. Hoci dôležitejšia je tvár, a nie klobúk.

„Hudba“ teda vôbec neumocňuje hodnotu Teréziinej poézie, skôr má sklon ju zosmiešniť – ako dajaký staromódny ornament.

Vzory, ktoré si Terézia vyberala, neboli spravidla stvorené na to, aby formovali jej vkus. Rytmická úprava ju vôbec nezaujíma. Slabiky zakončené na nemé e (ženské) padajú na ľahkú dobu hudby a naopak. Je pravdepodobné, že keď si Terézia vybrať nápev, zaujímal ju už iba počet slabík. Preto rytmus básne a melódia len veľmi ľahko ladia.

V básnoch figurujú jej oblúbené nápevy. Pre tie najosobnejšie básne si ich vyberá spontánne. Určite v nich nachádza niečo zo svojho vlastného spevu. Ponúkajú ľahký rytmus, vrúcný alebo nostalgický výraz, zodpovedajúci jej citom. Pri niekoľkých takmer neobratných postupoch existuje medzi textom a hudbou len náhodný súlad. No treba povedať, že tieto prípady sú zriedkavé. Napokon harmonia jej básnického diela má predovšetkým duchovnú povahu, je to „nebeská melódia“, ktorá preniká celú jej tvorbu.

O ČOM SPIEVA TERÉZIA

Teréziin život je spevom lásky. Už na prvej strane *Autobiografických zápisov* hovorí: „Napokon, budem robiť len jedno: začнем ospevovať to, čo musím opakovovať naveky – Pánovo milosrdenstvo!!!“ V duchu Žalmu 88 sa nesú aj „erby Ježiša a Terézie“, kde je pri Svätej Tvári umiestnená harfa s takouto legendou: „Harfa predstavuje Teréziu, ktorá chce stále spievať Ježišovi melódie lásky.“ Takouto zostane v spomienkach spolusestier až dovtedy, kým sa nezaujíma Teréziin obraz s ružami: matka Agnesa vybrať ako prvý titul pre *Príbeh duše Spev lásky*. Mária od Najsvätejšieho Srdca Ježišovho hovorievala od 14. júla 1897 o svojej sestre, že „jej život bude iba nebeskou melódiou“, a prvý Celinin obraz (*Sväta Cecília ako karmelitánka*, 1899) predstavoval Teréziu, ako drží na svojom srdci *Evangelium* a dotýka sa strún harfy.

Teréziin spev je vyslovene „kresťanský“. Keď spieva, robí to pre niekoho, v mene niekoho a niekomu. Jej spev nie je nikdy egoistický, obracia sa na rodinu, na svoje sestry, na bratov misionárov, na svätých v nebi, na Pannu Máriu, na Boha. Je to predovšetkým duchovný alebo mystický dialóg s Ježišom.

Terézia tak neprestajne viedie rozhovor medzi zemou a nebom. Jej poézia je v podstate „spevom z vyhnanstva“ v cudzej zemi, na brehu, s veľmi čas-

>>>

tými odkazmi na !Žalm 136 Super flumina Babylonis (Na brehu bablynských riek); je to spev, ktorým sa obracia k nebu (vlasti), alebo rozpráva o nebi. Z toho vyplýva aj častý pohyb medzi nebom a zemou, úloha anjelov, letu, krídel.

Tento Jakubov rebrík, tento vzdušný most, ktorý buduje medzi zemou a nebom, oslavuje „Pánove milosrdensťá“: Teréziina poézia ospievuje neutichajúci úzas, vzdáva vďaky Všemohúcemu, ktorý sa stal človekom a vzal na seba ľudskú poníženosť. Z toho vychádzajú početné obrazy a paradoxné slovné spojenia, vďaka ktorým mnohé básne priam prekypujú láskou.

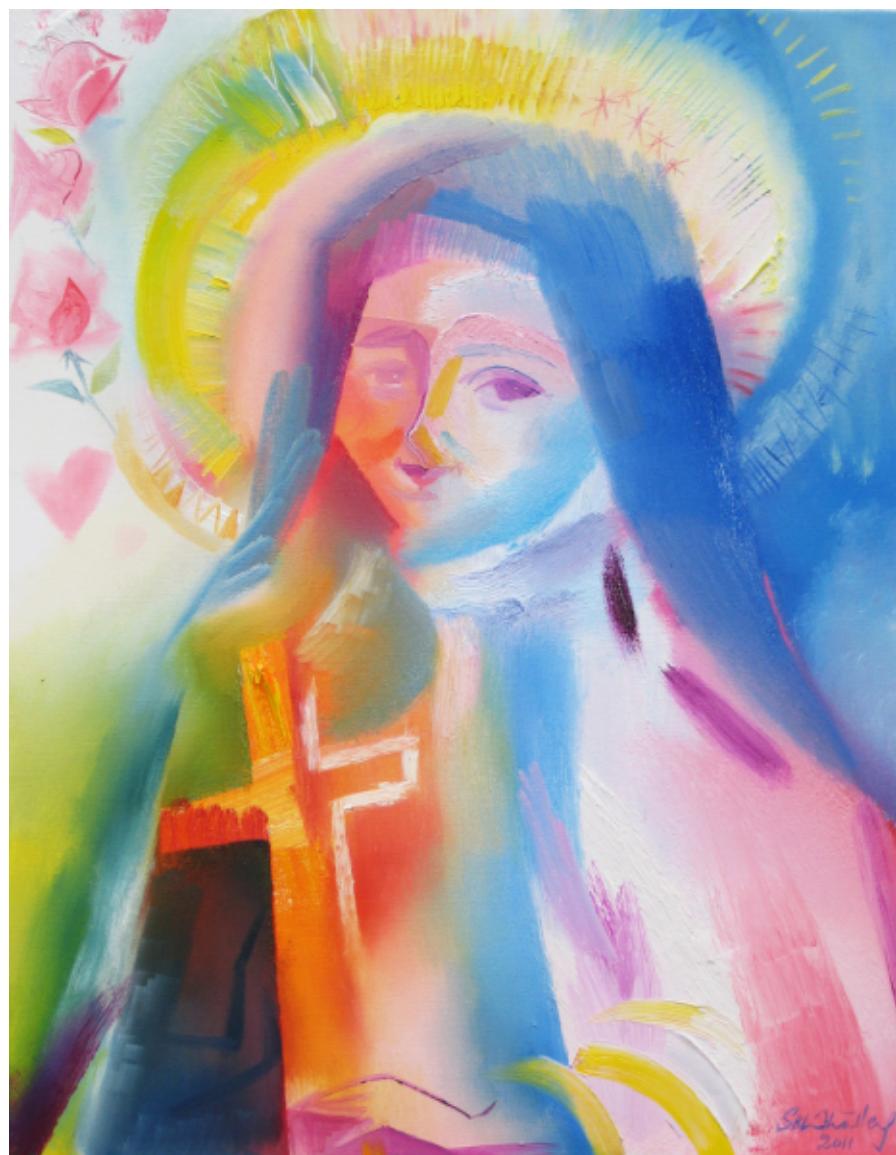
LÁSKA K JEŽIŠOVÍ

Pre Teréziu je totiž najväčším zázrakom a zároveň nevyčerpateľným zdrojom básnickej tvorby láska k Ježišovi (mnoho ráz stotožnovaná s láskou k celej Najsvätejšej Trojici), Pánovi sveta, ktorý je jej snúbencom, ženichom, láskou, na ktorú ona odpovedá láskou väsnivou, čoraz obnaženejšou a spalujúcejšou, mučeníckou a bojujúcou, až po absolútne obetovanie *Otrhanej Ruže*. Charakteristická črta Teréziinej poézie, ktorou je spev veľkej, takmer „vlastníckej“ milenky (stretávame sa s tým už u sv. Pavla alebo Pascala), bude prítomná vo všetkých jej básňach tak odvážne, až to niekedy zarazí jej spolusestry.

Obdivuhodnú „radost“, či už prežitú alebo nie, umocňuje aj šťastie z vedomia, že miluje, a zdôrazňuje ju básnické chvenie. Fyzické a morálne utrpenie, sebaobetovanie v podobe prísneho života, čo je tiež prejavom viery, podáva z čisto pozitívnej perspektívy, pretože za tým je Božia Láska, na ktorú Teréziina láska iba odpovedá.

V takejto optike Básne ešte väčšmi odhalujú veľké pohnutie Teréziinej *modlitby*. Neustále je v nej prítomné „Ty“ (a v opačnom význame božské „Ja“). Kontemplujúca Terézia, ktorá neprežije ani tri minúty bez toho, že by nemyslela na „dobrého Boha“, sa modlí tak, že počas svojho pracovného dňa skladá svoje básne.. „Ty“ otvára zdroje dôvernosti, ktoré v nej boli zavreté. Ako sa Terézia zdôverila Celine, vo svojej modlitbe Ježišovi týká, čo sa však neopováži, keď o ňom rozpráva alebo píše, no vo svojich básňach sa na to odváži.

Básnická forma jej umožňuje vyjadriť všetku nehu, ktorú v sebe cíti ako ženská bytosť, nevesta. Koľkokrát ju vidíme v „náručí“ Miláčika, ako mu spočíva na srdeci, číta v jeho pohľade, pohľadza mu tvár, túži po jeho bozku lásky! Je len málo osôb, ktoré tak hlbo-

Stephen B. Whatley: *Sv. Terézia z Lisieux*

ko, takpovediac telesne (všetkými zmyslami) veria vo Vtelenie Božieho Syna. To, čo ešte považovala za „prirodzené uspokojenie“, úplne očistí skúškou vieri. Vzkriesený Kristus pestuje prirodzenú lásku tejto druhej Magdalény tým, že ju robí „čoraz čistejšou a božskejšou“.

SPOZNANIE SVÄTICE

Cím väčšmi budeme cítať *Básne*, tým lepšie si uvedomíme, aké sú nenahraditeľné pre poznanie Terézie z Lisieux. Poetický nástroj, apelujúci na muzikálnosť, citolivosť, nevedomie, a zároveň tŕžkosť pri hľadaní rytmu a rýmov, ktorá istým spôsobom odpútava pozornosť od úvah, ju totiž nútia povedať isté veci, použiť isté obrazy, odhaliť podstatu svojej bytosť spôsobom, aký môže próza oveľa ľahšie odstrániť alebo zamaskovať. V básňach venovaných spolušestrám jej to umožňuje dokonca prekročiť isté múry (*Pribeh jednej pastier-*

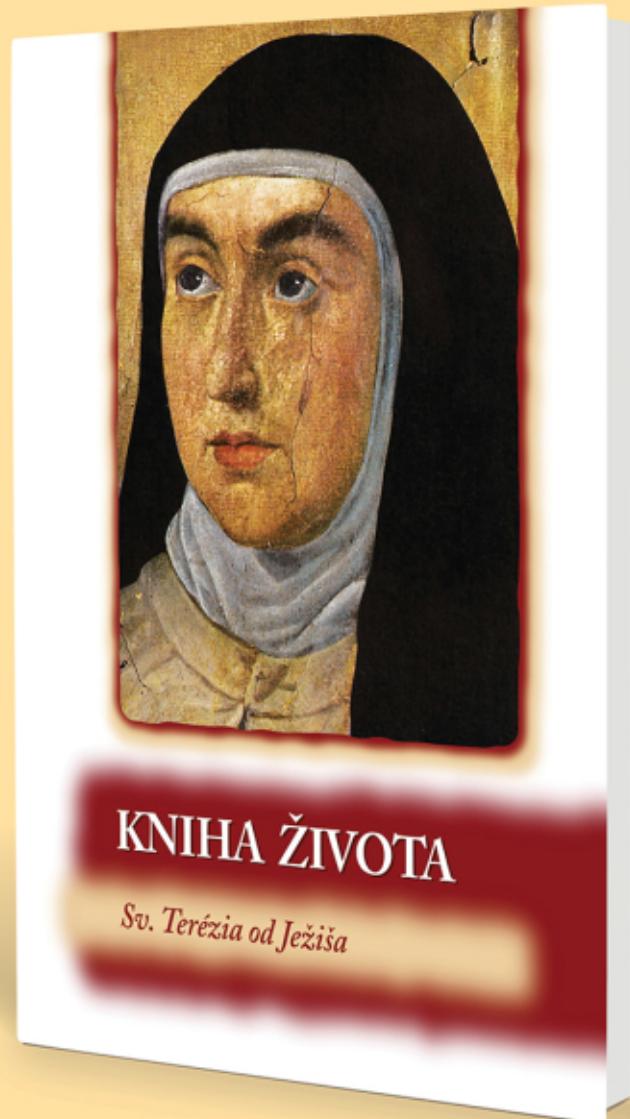
ky), vyslovíť nejednu radu a pravdu, ktorá by sa jej ľažko vyslovovala v bežnom živote bez toho, aby spôsobila bolest. Okrem toho Teréziine básne nás poučajú o vývine jej vnútorného života, o jej rozmachu, o jej vyžarovaní svetla, o jej láske a – možno viac ako všetko ostatné – o jej urputnom boji v skúške viery.

Mohli by sa nás zmocniť obavy, že sme až priveli mi krásne písali o karmelitánskych „chudobných veršoch“, v ktorých je veľa konvenčných obrazov. No v tom, čo sa na prvý pohľad javí ako bezvýznamné, ukrýva sa neznáme bohatstvo a neznáma sila, ktoré pramenia v Teréziinej svätosti. Veľkým snom o láske dokázala pretvoriť aj tie najpokornejšie gestá každodenného života a dať svojmu ľudskému obzoru kozmický rozmer.

(Preložil Maroš Sagan)
(Zo Súborného diela sv. Terézie z Lisieux, III. zv., vydal Lúč, 20004)

Prvé slovenské vydanie KNIHY ŽIVOTA svätej Terézie z Avily

“Vnútorná modlitba nie je nič iné, ako dôverný vzťah priateľstva, častý rozhovor medzi štyrmi očami s tým, od ktorého vieme, že nás miluje...”

Objednávajte telefonicky na číslach
0915 561 420 a 0915 878 298 alebo e-mailom
na adresu adalen.knihy@gmail.com

novinka

Cesta lásky

Téma cesty je ústrednou témou nielen v učení svätej TERÉZIE Z LISIEUX, ale aj v jej poézii. Obsahom aj formou sú jej melodické verše predchnuté katolíckym videním Boha, človeka i sveta. V samom strede jej básnickej inšpirácie stojí Eucharistia, úžasná skutočnosť – sám Ježiš.

Otrhaná ruža

Ježišu, ked' t'a pozorujem, ako t'a objíma ruka Matky, ako si skúšal na smutnej zemi, čo ma dojíma, svoj krok vratký, otrhat' ružu láска moja od radosti túži v plnej krásie, nech tvoja nôžka po lupienkoch živých ruží kráča v jase...!

Symbolom verným ruža otrhaná zdá sa, Synček milý, symbolom srdca, ktoré obetuje pre teba sa v každej chvíli. Na tvojich oltároch vždy verne čerstvá ruža žiarí, krásu stráca, pre teba kvitne každá, ale mne sa viacej darí: „otrhat' sa...!“

Ked' ruža kvitne, ozdobuje tvoje sviatky, milé Dieťa! Na ružu otrhanú zabudnú, jej zvädle plátky vetrom letia... Otrhaná ruža odovzdane svoj život trati, na nič nie je. Šťastná, ó Ježisko, odovzdávam sa ti bez nádeje.

Tak kráčam bez ľútosti po lupienkoch ruží v prachu zeme. Vzorkou sú bez ceny, čo inšie nezaslúži, všetci vieme. Ježišu, z lásky k tebe život budúcnosti dať skúsim, pre smrteleňíkov som len ruža bez sviežosti, zomriet' musím...!

Ježišu, zomriem pre teba, ty Krásu večná, aké šťastie! Vädnút' chcem, Poklad môj, ved' láska jedinečná vo mne rastie...! Tajomstvom tvojich prvých detských rokov srdce ladím, na Kalvárii t'archu tvojich posledných krokov láskou sladím...!

Spev vd'aky Ježišovej Snúbenice

Ukryl si ma navždy v svojej Tvári!... Ó, Ježišu, ráč vypočuť môj hlas, spievať chcem o vd'ake nevyslovnej, že si trpel... a niesol Kríž za nás...

Ach, dlho som pila z kalicha slíz, deliac sa s tebou o bolest' pritom, pochopiac..., krásu je v utrpení, hriešnici sa zachraňujú Krížom.

Skrz Kríž duša moja povznesená uzrela pred sebou obzor nový..., v jasných lúčoch požehnanej Tváre srdce biedne vzlietlo k Ježišovi.

Miláčik, tvoj sladký hlas ma volá: „Zima už pominula, príď teda, nový čas sa pre teba začína..., deň konečne noc tmavú vystrieda.

Ó, pozdvihni oči k Vlasti svätej, na čestných trónoch uzrieš dôverne Otca milého... i Matku drahú..., ktorým vd'ačíš za šťastie nesmierne!...

Ako chvíľa život tvoj uplynie..., v Karmeli si ozaj blízko Neba, Láska moja si t'a vyvolila – spravím ti trón slávy vedľa seba!...“

Máriou, dušou milujúcou som očarená...

Áriou vznešenou je pre ňu

Radostná zvest' viery z Neba

Iba Ježiš... v neho verí

A Kráľom svojím ho volá –

On jediný poteší ju smie...

Dobrotou žiariac, šľachetná a smelá bdie

Svetlo hviezd jej stačí, horizont čistý

Radosť z Pána...

Do jeho rúk odovzdaná po šťastí

Cnostrom – v pokore

A po slobode prahne... blízko ciela

Jej slast'ou jedinou na zemi je

Eufória z činov dobroty v mene

Spasiteľa

Život v zabúdaní na seba...

Iste raz Srdce božské s nehou sa k nej

nahne

Šťastlivú dušu vezme do Neba

Ovenčiac ju láskou stvoriteľskej hodnoty

Vo svetle ju uzriem, až príde ten čas

Horieť čistou láskou

Ožiarenu Najsvätejšieho Srdca jasom

miloto...!

>>>

Predplatťte si

VOX

na rok 2019

Žiť z Láske!

Bez podobenstva celkom ticho, mierne, v ten večer Láske rieko Ježiš znova: „Kto ma miluje, splní vždy a verne príkazy neba – všetky moje slová. Prídeme k nemu s Otcom na pozvanie, do jeho duše v plnej božskej kráse, v pokoji bude naše prebývanie v čistej Láske jase!...“

Žiť iba z Láske – chrániť si ľa značí, večného Boha Slovo nestvorené... Viem, že ťa lúbim, to mi, Pane, stačí, Duch Láske zehná srdce zapálené. Milujem v tebe Otca nebeského, väzním ľa v srdci, spievam o úzase, v Trojici verím neba presväteho, v čistej Láske jase!...

Z Láske žiť značí – žiť jedine v tebe, Kráľ slávy, rozkoš vyvolených duší! Prebývaš skrytý v hostii sťa chlebe... Tvoj vzor, Ježišu, aj mne veľmi sluší! Milenci chcú len samoty tíšíny..., srdce po srdci nežne smie zatúžiť. Blahoslaví ma pohľad tvoj jediný..., ozaj chcem z Láske žiť!...

Žiť z Láske, no nie na pozemskej hmote, na hore Tábor postaviť si stany... S Ježišom musíš trpieť na Golgotu, ceniť si Kríž sťa poklad milovaný!... V nebesiach žiť chcem vo večitej slasti, po skúške tŕžkej cestou dlhou k spáse, no tu na zemi prežiť si chcem strasti z Láske, v Láske jase!

Žiť z Láske ozaj – dať sa celý, čistý, nečakat' na zisk ani na odmenu, bez hraníc dávať, byť si stále istý, milovať značí, nepočítat' cenu!... Srdeču Božskému dala som sa celkom, s nádejou bežím, s nehou v tichom hlase, zostala mi len jedna v svete veľkom čistá Láska v jase!

Žiť z Láske značí pozbaviť sa strachu, previnení, chýb z dávnej minulosti, hriech ani stopy nezanechal v prachu... Spál ho, Láske plam, spál a... omilostí! Posvätný plameň v milosrdnej peci – v pahrebe tvojej stánok si upevníť, s radostou spievať o jedinej veci..., len z Láske, z Láske žiť!

Žiť z Láske, chrániť iba v ľudskej schránke najväčší poklad v svojej úbohosti... Môj Milovaný, po tej druhej stránke zdľavek nie som anjel z vysokosti. Hoci tak často biedna, slabá klesám, dvíhaš ma znova, túžiac ma utešiť... Milosťou tvojou neustále plesám – smiem iba z Láske žiť!

Žiť z Láske značí plachtiť neustále, rozsievať do sŕdc pokoj, nehu, radost... Nebeský Pilot, Láske verná stále zriem v dušiach sestier teba, tvoju milosť. Láska – jediná hviezda vo vesmíre, v jej lúčoch svieti strelna kompas... Na plachte nápis o jedinom smere: „Vždy z Láske žiť“..., v jase!

Žiť ozaj z Láske, čakať odovzdane v lodke vratkej, ked Ježiš odpočíva... Neboj sa, ja ľa nezobudím, Pane, pokojne vycákam, breh sa mi zaš sníva. Závoj viery už skoro roztrhne sa, nádej sa splní jedného dňa v spáse, túžba ma ženie k tebe na nebesá, stále v Láske jase!...

Žiť iba z Láske nebies Učiteľa..., na to vždy veľkú horlivosť mi treba! Kiež každá duša kňazská, v boji smelá, vzácnejšia je než sám archanhel z neba...! Ach, oslav Cirkev nesmrteľnú, svätú, čuj prosbu, Pane, v mojom tichom hlase, ja som jej dieťa – dám sa za obetu..., žijúc z Láske, v jase!

Žiť iba z Láske – strieť ti slzy z Tváre, za hriešnych získať pravé odpustenie, nech sa späť vrátia k milostivej žiare, zehnajúc sa len v tvorom svätom Mene...! Rúhaniu sa dá preťažko ubrániť..., prehluší ho spev o večitej kráse. Meno tvoje chcem raz navždy posvätiť, žijúc z Láske, v jase.

Žiť ozaj z Láske, blízka Magdaléne, zmáčať slzami, vzácnu mast' použiť na božské nohy Pána... ponížene, dlhými vlasmi jemne ich osušiť... Nádobku vzala, naniesla tie vône aj na tvoru Tvár nežnú, uchvátená... Vôňa, ktorú ja ti venujem, Pane – ajhľa, Láske cena...!

„Žiť iba z Láske – aký ošial' bytia!“ Eudia mi vravia: „Nepej piesne detské, nezatrať navždy vône svojho žitia..., plne si uži chvíle slasti, svetské!“ Šťastná to strata – nebo nekonečné...! Ježišovou som bytosťou celou, viem, opušťajúc svet, spievam slová večné: „Len z Láske zomrieť chcem!“

Zomrieť chcem z Láske, čo ma sladko týra, s trápením tichým plne sa stotožním, ó, cherubíni, nech znie vaša lýra, exil sa končí – večnosť si precítim!... Ach, Láska, spál ma v ohni svojom prudkom, život bolavý z plieč svojich striast' už smiem!

Nech sa, Ježišu, sen mi stane skutkom – len z Láske zomrieť chcem...!

Zomrieť chcem z Láske, s tou nádejou čistou, okovy sveta uvidieť rozbité... Boh bude mojou, ach, Odmenou istou, nežiadom blaho, len Nebo večité. Uzrieť chcem Pána, On je božská krása, v objatí jeho uviaznuť sťa v lase – to je môj osud, moja večná spásu: život v Láske jase!!! ...

Modlitba dieťaťa vo vyhnanstve

Spomienka na Otca pri tebe, Bože, ožíva. Najsvätejšieho Srdca apoštol milovaný – na brehu cudzom vo vyhnanstve prebýva... Prived' Pastiera, nastal čas sluboovaný! Vráť deťom sprievodcu, svetlo ich žitíu daj, apoštola svojho späť do Francúzska povolaj!

Rozhadzovať kvety

Ježišu, moja Láska, z Kríza úpenie, rada Ti každý večer sypem kvety!... Pre teba z jarnej ruže otrhávam lupene, chcem od sĺz osušiť zrak svätý...

1. refrén Rozsievať kvety, obetovať značí ľahučké vzdychy, tŕžké bolesti a znoje, starosť aj radosť vykúpenú v placi: toto sú kvety moje...!

Pane môj, tvojou krásou duša zajatá voňavé kvety sype, kde sa pohne, na krídlach vánku plameň túžby vajatá, chce zažať v každom srdci božské ohne...!

2. refrén Rozsievať kvety, to sú moje zbrane, ktorými bojavať chcem za ľud svätý, zvíťazím proti hriešnej pekla bráne, zvíťazia moje kvety...!!!

Lupienky kvetov, hladkajúc ti milú Tvár, vravia: Moje srdce ľa verne lúbi. Ty rozumieš tej ruži, čo má reči dar a úsmev tvoj s láskou mojou sa snúbi.

3. refrén Rozsievať kvety, spievať chvály piesne! V slzavom údolí svet môj uzavretý Čoskoro pôjdem z Neba, v rajskej vesne, s anjelmi sypať kvety...!

Nad druhou časťou dilógie Wolfganga Baumrotha

Vítazný kríž

Vítazstvo kríža je priamym pokračovaním románu Potupenie kríža. Zaujímavosťou je, že zatiaľ čo prvá časť dilógie bola na Slovensku vydaná už v roku 1944 a potom ešte štyrikrát, stretlo sa s ňou teda niekol'ko generácií čitateľov, druhá časť nám bola dlho neznáma, vyšla po prvý raz až v roku 2015.

Obe časti vypovedajú o osude kresťanstva. Dej prvej časti sa odohráva vo svete zameranom na materiálny úspech, kde sú duchovné hodnoty znevažované. K moci sa došiel bojovný ateizmus, kresťania sú prenasledovaní, musia sa skrývať, náboženstvo praktizujú v hlbokej ilegalite. Vznikla jedna svetová riša s celosvetovou vládou a parlamentom. Zhmotnením ateistického zmýšľania sa stalo nové hlavné mesto sveta, nazvané Atea (mesto bez Boha). Veľké prenasledovanie kresťanov sa stupňuje a vyvrcholí verejnou popravou pápeža a kardinálov. Domnéle víťazstvo bezbožníkov má byť spojené s veľkolepou oslavou – tá sa však razom končí, keď Ateu postihne zničujúce zemetrasenie...

V STARÝCH KOĽAJÁCH

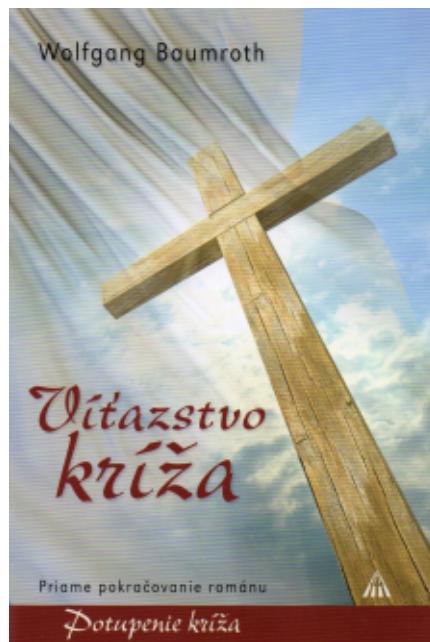
Na tieto udalosti nadvázuje dej druhej knihy: „Smútočné zástavy dodávali svetu po celé dva týždne ponurý charakter. Avšak život si zase nárokoval právo na život. Ludia sa postupne smútku presýtili.“ Život sa začal vracať do starých koľají, ateizmus si nadálej udržiaval vládu, hoci tragédia Atey zasiahla práve mocných tohto sveta. Poslanci svetového parlamentu zvolili nového Adonaja (vládcu), bolo vybudované nové vládne sídlo, ktorému znova dali meno Atea.

Ani po tom všetkom Cirkev nebola zničená. Mala v jednej chvíli len piatich kardinálov, spomedzi nich však vzišiel pápež, ktorý nastúpil do úradu po umučenom predchodecovi, aby viedol verných k spásie a víťazstvu. Kresťania, zocelení útrapami a posilnení statočnosťou väčšiny svojich pastierov, formovali nielen seba, ale formovali, pretvárali svet. Vytrvalo pôsobili – v prevedení, že „svetová vláda raz nepríjemne precitne zo sna bezbožnosti“. Navyše, po beštiálnej poprave pápeža

a kardinálov a následnom zničení hlavného mesta, ktoré sa dalo chápať ako Boží trest, sa v mnohých ľudoch čosi pohlo. Lebo svedomie sa nedá celkom umlčať, pravdu nemožno zničiť. Keď ateizmus ukázal svoju pravú tvár, svoju nehumánnosť a zlovoľnosť, začali sa v povedomí ľudstva znova výraznejšie prejavovať hodnoty viery, vyznávané minulými generáciami. Smrť kresťanských mučeníkov bola mementom – tisto hrdinovia „svojou krvou pripravili víťazstvo kríža“.

ZÁZRAČNÝ DAR

V Baumrothovom románe je prvoradá idea, obsah je prednejší ako forma. Čitateľ, ktorý hľadá len umeleckú pôsobivosť, asi nebude spokojný. Autor totiž v snahe ukázať číru pravdu kresťanskej viery, postupne odkladá všetko nepodstatné, všetky literárne ozdoby a zameriava sa na dotiahnutie dejovej línie k „vítazstvu kríža“. No napriek jednoznačnosti tohto zámeru – vďaka náročnej nevšednej téme – kniha prináša aj otázky a povzbudzujúce podnety na zamyseLENIE.

Wolfgang Baumroth (1882 – 1955), vlastným menom Leopold Klima, katolický kňaz, sudetský Nemec, ktorý po vojne musel odísť z rodného kraja a žil potom v Bavorsku, ako spisovateľ sa zameriaval na nábožensko-politicke témy. Písal poéziu, prózu i divadelné hry. Dá sa povedať, že do románu *Vítazstvo kríža* pretavil svoju osobnú vieri a presvedčenie o správnosti kresťanskej cesty. Ústami jednej z postáv hovorí: „*Kresťanstvo je zázračný dar Boha pre ľudí. A šťastní sú tí, ktorí to vedia.*“ Zároveň pripomína, že to, čo príťahuje ľudí ku kresťanskej viere, nespočíva v nejakom rozumovaní, ale v láske a osobnom príklade, statočnosti a obetavosti.

JÁN MARŠÁLEK

Wolfgang Baumroth: *Vítazstvo kríža*
Bratislava, Lúč, 2015

PriestorNet

NÁBOŽENSTVO
KULTÚRA
SPOLOČNOSŤ

priestornet.com

Projekt **UMENIE DUCHA – Návrat súčasného umenia do chrámu** pokračuje aj v roku 2018

Relikviár

V jezuitskej Kaplnke Sedembolestnej Panny Márie v Piešťanoch pokračuje projekt pod názvom *UMENIE DUCHA – Návrat súčasného umenia do chrámu*. Vytvára priestor pre diela súčasného umenia, ktoré odzrkadľujú kresťanské posolstvo. Navracia ich do chrámu, kde kvalitné súčasné umenie, z rôznych dôvodov, často chýba.

Liturgický kalendár na prelome mesiacov septembra a október je plný sviatkov svätých, ku ktorým majú osobný vzťah mnohí z nás. Po sviatku archanjelov Michala, Gabriela a Rafaela (29. 9.) nasledujú sviatky svätej Terézie z Lisieux (1. 10.), anjelov strážnych (2. 10.), svätého Františka z Asis (4. 10.) a svätej Faustíny Kowalskej (5. 10.). V októbri si zasa pripomíname aj svätú Teréziu z Avily (15. 10.), svätú Margitu Máriu Alacoque (16. 10.), poľského pápeža svätého Jána Pavla II. (22. 10.) a mnohých ďalších. Do novembra zasa vstupujeme so sviatkou všetkých svätých (1. 11.) a pripomíname si všetkých zosnulých (2. 11.), najmä našich blízkych, o ktorých dúfame, že sa už „*narodili pre nebo*“.

Pre našu súčasnosť je prelomovou sväticou najmä sv.äta Terézia s Lisieux (1873 – 1897), učiteľka Cirkvi. Svojím životom nám totiž ukázala nový koncept svätosti, ktorá nespočíva iba v konaní mimoriadnych skutkov, ale najmä v pokornom a autentickom priatí vlastnej cesty, prejavujúcim sa vo vykonávaní každodenných povinností s veľkou láskou, čo je možné vďaka spolu-

práci s Božou milosťou. Pre seba a aj pre každého z nás objavila túto takzvanú malú cestu, pretože „*pre malých neexistujú nijaké prekážky*“.

Tento rok tiež budeme prvý raz sláviť liturgickú spomienku na slovenskú novú blahoslavenú – Annu Kolesárovú (20. 11.). O jej živote, ktorý prežila ako jednoduché dedinské dievča, sice veľa nevieme, ale posolstvo jej života, rovnako ako posolstvo životov mnohých zasvätených a laikov, blahorečených v posledných desaťročiach, je radikálne: hovorí totiž, že svätosť sa týka bezprostredne každého z nás a svoje miesto má v našich každodenných malých, ale aj veľkých rozhodnutiach, bez ohľadu na životný stav a okolnosti života, v ktorých sa nachádzame.

Každý z nás už vo svojom živote určite stretol aj „*svätcov všedného dňa*“, ľudí, ktorí sú svojím prístupom k životu pre nás vzorom a inšpiráciou.

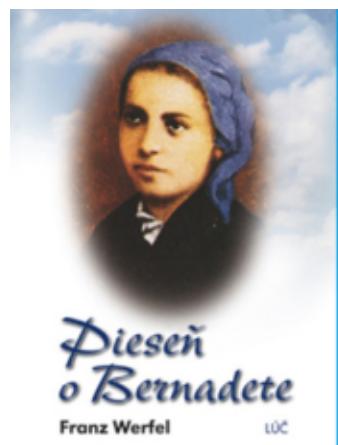
Cyklus JÁNA JÁNOŠA nazvaný *Relikviár* je poctou autentickému životnému odkazu jeho starých rodičov. Predmety, ktoré počas života bežne používali a ktoré ako spomienku na svojich blízkych zvykneme s pietou opatrotovať, odfotografoval a zväčšil („*zvečnil*“) na

platno. Išlo o predmety každodennej potreby, ako sú príbor, šálka, čajník, ale aj modlitebná knižka ako celkom prírodná súčasť rytmu života. Prihlásenie sa k tradícii tu nemá podobu nejakých okázaľých gest, ale skôr tichého vnútorného prijatia hodnôt pre svoj život.

„*Predaj domu po mojich starých rodičoch pre mňa znamenal veľkú stratu. V krátkom čase, v ktorom som mohol tento priestor ešte navštievovať, som sa pokúsil vytvoriť si súkromnú databázu materiálu na neskôršie spracovanie. Pri cykle obrazov Relikviáre som použil fotografie predmetov, ktoré som vni-mal ako schránky ukrývajúce príbehy. Zakódovanie informácie nedostupnej pre každého. Zobrazené predmety mi umožnili udržať si spomienky pomocou fantázie stále aktuálne,*“ hovorí J. Jánoš, ktorý študoval voľnú textilnú tvorbú a šperk na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave.

P. LEOPOLD SLANINKA, SJ

Najúspešnejší román Franza Werfela

príťaživo približuje atmosféru v Lurdoch – všetko o začiatku a priebehu zjavení.

Žilinská galéria Ikony predstavuje ikonu mesiaca október Svätý Panteleimón

Ikona mesiaca október

Ikonou mesiaca október je veľká, krásne a detailne vypracovaná ikona Svätý vel'komučenik a uzdravovateľ Panteleimón.

Omučeníkovi sv. Panteleimónovi chýbajú overené bibliografické údaje. Podľa gréckych legendárnych životopisov z 5. a 6. storočia, sa mal narodiť pohanskému otcovi a kresťanskej matke okolo roku 275 v maloázijskej Nikomédií (súčasný Izmir), ktorá na základe rozhodnutia cisára Diokleciána predstavovala od roku 286 hlavné mesto Rímskej ríše.

Otec pochádzal z významného rodu a spoločne s manželkou dali mu meno Pantaleón, čo znamená vo vsetkom lev. Matka, ktorá bola kresťankou čoskoro však zomrela, takže výchova ostala na otcovi – horlivom pohanovi.

Pantaleón bol vynikajúc žiak, preto sa začal venovať štúdiu lekárstva. Keďže aj v tejto oblasti prevýšil vrstovníkov, cisár poveril slávneho Eufrosýna, aby mladíka pripravil na kariéru imperátorovho osobného lekára. Pri svojich takmer každodenných návštavách svojho učiteľa, prechádzal okolo príbytku knaza Hermolaia. Ten si ho všimol, pozval ho k sebe a postupne mu ohlasoval Krista. Po čase prijal krst a dostal nové meno Panteleimon, čo v gréčtine znamená milosrdný. Dokonca sa mu časom podarilo priviesť ku kresťanstvu aj svojho otca.

Panteleimón sa po smrti svojho otca rozhodol rozdať celý zdelený majetok a zasvätiť svoj celý život chorým, najmä chudobným. Pomáhal prakticky každému a navyše nežiadol odmenu. Toto vyvolalo závist' u pohanských lekárov z Nikomédie a tí ho udali cisárovi, ktorý bol nepriateľom kresťanov, za to že vyznáva Krista. Panteleimón podstúpil mnohé utrpenia priviazaný. Prosil však Pána o odpustenie pre svojich katov. Kristove slová mu prisľubujú, že skrzesne nejdu mnohí milosrdnenstvo. Keď ho okolo toku 305 stáli, údajne z jeho hlavy namiesto krvi tieklo mlieko.

Skutočnú existenciu Panteleimóna dosvedčuje kult z konca 4. storočia, o ktorom píše Teodoret z Kyros. Cisár

Justinán I. Panteleimónovi v Konštantínopole vybudoval chrám a zreštauroval kláštor svätého Panteleimóna v Jordánskej púšti.

Na východe je Panteleimón uctievany ako veľkomučenik a divotvorca a spolu so svätym Hermolaom patrí k svätym nezistiňkom, teda svätcom, ktorí poskytovali lekársku starostlivosť bez nároku na odmenu. Na západ a do Afriky sa kult k svätému Panteleimónovi

dostal už v polovici 5. storočia. Mimoriadnu obľubu si získal v stredoveku. Vtedy mu v Ríme zasvätili štyri chrámy a dostal sa medzi štrnásť svätých pomocníkov. Na viacerých miestach, ako Konštantínopol, Bari, Neapol, Ravello, Rím, či Benátky možno v súčasnosti nájsť Panteleimónove ampulky, relikviáre s údajnou krvou mučeníka vo forme mlieka.

LADISLAV SÚKENIK

Nezabudnite
si predplatit'

VOX

aj na rok

2019

Objednávky:

vox.zdruzenie@gmail.com   0918 472 420

Vydavateľstvo Adalen prináša
na knižný trh novinku

**Stručný slovensko-anglický
teologický slovník**
od dvojice autorov
Doc. Edity Hornáčkovej
Klapicovej, PhD.
a ThDr. PhDr. Petra Klecha, PhD.

Publikácia je dvojjazyčným výkladovo-prekladovým ekumenickým slovníkom, ktorý zahŕňa najpoužívanejšiu slovnú zásobu súčasnej kresťanskej teologickej terminológie v rozsahu približne 1 300 slov. Cieľom je poskytnúť základnú odbornú terminológiu z najdôležitejších vedných odborov kresťanskej teológie tak, že každý termín vo východiskovom jazyku obsahuje stručnú definíciu a ekvivalent v cieľovom jazyku.

„Aj keď na území Slovenska možno hovoriť už celé storočia o tvorbe odborných slovníkov, ohľadom terminológie teológie sa tejto oblasti nevenovala primeraná pozornosť, hoci teológia si postupne, najmä v ostatných rokoch, vybudovala bohatú slovnú zásobu,“ píše o slovníku hlavný recenzent nitriansky biskup Prof. ThDr. Viliam Judák, PhD. Publikácia podľa jeho slov vypĺňa medzeru na knižnom trhu a môže byť užitočnou pomôckou pri práci prekladateľov a tlmočníkov. Je určená aj pre odborníkov v teologickej a filozofickej oblasti, ktorí pracujú s cudzojazyčnými textami, pre študentov, ale i pre širokú verejnosť.

*Stručný slovensko-anglický teologický slovník za cenu 5,90 eur si je možné objednať
e-mailom na adresu adalen.knihy@gmail.com
alebo telefonicky na čísle 0915 561 420*

Dvojtýždenník o náboženstve a kultúre

Vydáva o. z. Vox in deserto v spolupráci s Radou KBS pre vedu, vzdelanie a kultúru
Vychádza dvojtýždenne v PDF podobe. Adresa redakcie: Dvojkrižna 4, 821 06 Bratislava;

ISSN 1339-3634

www.prikryl.sk/vox/

Šéfredaktor: Mgr. Pavol Prikryl, tel. +421 915 793 811, e-mail: prikryl62@gmail.com

Predplatné si je možné objednať e-mailom alebo telefonicky: vox.zdruzenie@gmail.com; +421 918 472 420

Číslo bankového konta: SK03 0200 0000 0035 0204 0751